

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

In de bijeenkomst van 30 Januari 1925, waarin als spreker zal optreden de Majoor van den Generalen Staf J. M. J. H. Lambooy, met als onderwerp „Kustverdediging”, zal als punt 1 van de agenda behandeld worden:

Wijziging van art. 14 van het Reglement luidende: „De contributie voor de leden bedraagt f 6.— 's jaars”. Voorgestelde redactie:

„Art. 14. De contributie voor de leden bedraagt *hoogstens* f 6.— 's jaars.”

Toelichting: Door deze reglementswijziging krijgt het Bestuur de vrijheid van handelen om zoo noodig de contributie naar omstandigheden te verlagen, zonder telkens het reglement te moeten wijzigen.

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Alphen a/d. Rijn: S. Kal, res. 1e Lt. Art. Arnhem: R. D. Storm Buysing, Kapt. Rijd. Art.; J. Porthoine, 1e Lt. Rijd. Art.; J. E. Knight, 1e Lt. Rijd. Art.; Dr. J. J. Koopmans, res. 1e Lt. 8 R. I. Breda: K. van Tarel, 2e Lt. Genie. Bussum: P. C. J. Kiës, 1e Lt. Inf. Eindhoven: F. J. M. Smits, res. 2e Lt. Huz. Leiden: Mr. J. van der Zwet, res. 2e Lt. Art. Oudenbosch: D. Verhoeven, res. 1e Lt. 13 R. I. Rotterdam: Ir. E. A. van der Vet, Werktuigkundige. Velp: Jhr. J. A. H. van der Does, res. 1e Lt. Rijd. Art. Arnhem: L. M. Arnoldy, 1e Lt. Inf.; J. C. Maris, res. 2e Lt. Rijd. Art. Bennekom: H. Heetjans, Kap. 22e reg. Inf. Breda: J. van Mill, 2e Lt. der Genie. 's-Gravenhage: L. C. Rietveld, 2e Lt. Inf.; J. F. L. W. Rutgers, Commies Dep. van Oorlog; Jhr. J. K. van Naerssen, ritm. der Huz.; J. K. de Visser, 1e Lt. Jagers; W. G. F. A. van Walt Meyer, 1e Lt. Art.; G. M. J. Schaub, 1e Lt. Grenadiers; M. M. R. G. van Hooydonk, res. Kap. Jagers; N. Alberti, res. Kap. Gren.; A. A. Elbers, res. Kap. Inf.; D. van der Zee, res. Kap. Inf. Delft: F. G. Dürst Britt, 1e Lt. Art. Harderwijk: A. P. Duran, 2e Lt. Inf.; F. J. Molenaar, 2e Lt. Inf.

Bijeenkomst van 12 December 1924 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Generaal-Majoor b. d. J. L. TEX BOSCH.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik open deze vergadering, heet U allen hartelijk welkom, verheug mij over de aanwezigheid van ons eerelid, Generaal SNLJDERS, en, geen huishoudelijke zaken aan de orde zijnde, geef ik het woord aan den Generaal-majoor Jhr. WITBERT voor het houden van zijn voordracht, getiteld:

EENIGE BESCHOUWINGEN OVER DE ENCADREERING VAN HET LEGER IN OORLOGS- EN IN VREDESTIJD.

Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Het behoeft geen nader betoog, dat een behoorlijke encadreering der krijgsmacht, zoowel in quantitatieven als in qualitatieven zin, van het hoogste belang is voor de gevechtsvaardigheid van die krijgsmacht.

Zeer terecht heeft dan ook het legerbestuur in den laatsten tijd zijn volle aandacht aan die belangrijke aangelegenheid gewijd, hetgeen o. m. moge blijken uit de omstandigheid, dat zij thans omstreeks anderhalf jaar geleden een commissie — in officieele en officieuze bescheiden meestens onder mijn naam aangeduid — instelde, om een rapport uit te brengen over de opleiding van het verlofskader, dat in ons tegenwoordig legerstelsel het meerendeel der aanvoerders-plaatsen zal moeten bezetten.

Mochten enkelen Uwer, naar aanleiding van den titel mijner voordracht, wellicht in de meening verkeeren, dat het mijn bedoeling is mededeelingen te doen omtrent de resultaten van den arbeid dier Commissie, zoo moet ik die verwachting teleurstellen. Aangezien de Commissie een advies heeft uit te brengen aan den Minister van Oorlog, is het mij in de eerste plaats niet geoorloofd, zulks te doen, terwijl in de tweede plaats het rapport feitelijk nog niet — of nog niet in zijn geheel — is ingediend.

Indien ik nu toch op het huidige oogenblik het kader-vraagstuk ter sprake breng, zoo geschiedt zulks wijl een behoorlijke encadreering der krijgsmacht, in het bijzonder in qualitatieven zin, ernstig wordt bedreigd door de voorstellen opgenomen in de bekende Standaard-artikelen (Derstig milloen bezuiniging, enz.), later in brochure-vorm verschenen, welke niet alleen door de voorgespiegelde bezuiniging, doch ook omdat zij ook in andere opzichten verbetering der krijgsmacht belooft, in ruimen kring haar invloed heeft doen gevoelen; het Voorloopig Verslag betreffende de Oorlogsbegroting noemde haar zelfs een „lichtpunt”.

Gedreven door de loffelijke zucht naar bezuiniging op de

uitgaven voor de krijgsmacht heeft de schrijver der brochure verschillende middelen aan de hand gedaan, die daartoe zouden kunnen leiden. Een der voornaamste middelen is wel de voorgestelde belangrijke inkrimping van het beroepskader, welks taak alsdan, in veel ruimere mate dan thans het geval is, door verlofskader zou worden overgenomen.

Ik acht de daaraan verbonden nadeelen van zoo gewichtigen aard, dat ik heb vermeend, een ernstig woord van protest daartegen te moeten inbrengen.

Mijn beschouwingen omtrent de encadreering zullen zich in hoofdzaak beperken tot datgene, wat in de brochure ter sprake is gebracht.

Ik vang nu aan met mijn eerste stelling; gemakshalve zal ik alleen de infanterie beschouwen.

Voor de encadreering van het oorlogsleger beschikken wij over het beroepskader en over het in tijd van vrede gevormde verlofskader.

De qualiteit van het oorlogskader is, behalve van de opleiding die in vreedetijd gegeven is, ook afhankelijk van het aanwezige percentage aan beroepskader.

Het is uiterst moeilijk vast te stellen, hoe groot dit percentage moet zijn; de ideaaltoestand zou uit den aard der zaak zijn een aantal van 100 procent, daaraan valt echter om tal van redenen, die ik hier wel niet nader zal behoeven te ontvouwen, niet te denken.

Neemt men den tegenwoordigen toestand als basis aan, dan zou men, indien het instituut der vóóroefeningen kwam te vervallen en het daarvoor thans aangewezen kader (rond 90 officieren) kan worden gemist, per regiment infanterie aan subalterne-officieren beschikken over 5 kapiteins en 9 luitenants. Indien deze — hetgeen, naar ik vrees, echter niet het geval zal zijn — in tijd van oorlog allen beschikbaar zullen zijn, dan zou men, na aftrek van 2 kapiteins-adjudanten, bij het regiment van het veldleger en bij het res.-regiment kunnen indeelen 1 beroepskapitein; voorts 1 luitenant per veldbataljon, 1 luitenant per reservebataljon, 1 luitenant per depotbataljon. (Indien ik hier spreek van een depotbataljon, dan geschiedt zulks omdat, uitgaande van

een dienstverband van 20 jaren, uit ieder regiment infanterie in de diepte zullen ontstaan twee regimenten + een depot, dat, met inbegrip van de grens- en kustwacht, in drie bataljons à 4 compagnieën zal moeten worden ingedeeld).

Het is zelfs zeer de vraag of het niet de voorkeur zal verdienen nog een der beroepsofficieren van het veldbataljon bij het depotbataljon in te deelen, opdat, met het oog op de talrijke moeilijkheden — de oorlogsjaren hebben ons in dit opzicht veel kunnen leeren — die juist bij de depots zich kunnen voordoen, aldaar over meer beroepsofficieren worde beschikt.

Gaat men na, wat aan onderofficieren beschikbaar is, zoo kan men aannemen, dat per compagnie van een veld- en van een reservebataljon één beroepssergeant aanwezig zal zijn, terwijl de sergeant-majoor-instructeur van de schoolcompagnie zal kunnen optreden als wd. adjudant-onderofficier bij den staf van het veldbataljon. In de verdere behoeften aan eenigszins geroutineerd kader zal moeten worden voorzien door voormalig beroepskader, waarbij echter niet uit het oog moet worden verloren, dat hoe kleiner het korps beroepsonderofficieren is, des te kleiner ook het daaruit ontstane korps reserve-onderofficieren zal worden.

Uit het voorafgaande moge blijken, dat het percentage aan beroepskader reeds uiterst gering is. Feitelijk is het verkeer, hierbij aan een zeker percentage te hechten, werd toch b.v. de tegenwoordige sterkte aan beroepskader eens verdubbeld, dan zou dit nog slechts ten gevolge hebben, dat bij de helft der compagnieën van veld- en reservebataljon een beroepsofficier aanwezig was; helaas wordt echter de eene compagnie weinig gebaat door het feit, dat bij de andere compagnie een beroepsofficier aanwezig is. Wenschte men per compagnie één beroepsofficier, zoo ware zelfs een verviervoudiging van de tegenwoordige sterkte aan beroepsofficieren bij de regimenten noodig.

Eén beroepsofficier per bataljon acht ik echter het uiterste minimum, waaronder niet mag worden gegaan.

Stelt men zich echter op het standpunt van den schrijver der brochure, die ook in het huidige stelsel het beroepskader

in sterkte beschouwt als „een druppel in den emmer” en aan die sterkte „in de lagere rangen van het oorlogsleger geen werkelijke beteekenis geeft”, dan moet, waar de door mij aangenomen sterkte het gevolg was van de organieke vredessterkte, nagegaan worden of en in hoeverre deze laatste voor vermindering vatbaar is.

Per regiment infanterie worden jaarlijks ingelijfd een aantal van 550 à 580 dienstplichtigen. Hieruit moeten worden gevormd officieren, onderofficieren en manschappen, de eerste opleiding der beide laatste categorieën heeft bij de regimenten plaats, deze categorieën zijn gesplitst in mitrailleurs, telefonisten, seiners en fuseliers, d.i. gewone infanteristen.

Volgens berekeningen van de Commissie voor de opleiding van reservekaders werd voor de encadreering van het regiment infanterie, het daaruit ontstane reserve-regiment en het daarachter staande depot gerekend op een sterkte van 4 maal de organieke oorlogssterkte aan kader van een regiment. Moge die groote sterkte wellicht verwondering wekken, zoo zij opgemerkt, dat bij die berekening rekening werd gehouden met de omstandigheid, dat tal van verlofs-officieren in oorlogstijd zullen moeten worden gehandhaafd in hun burgerbetrekking, dan wel werkzaam zullen moeten worden gesteld in functiën buiten het eigenlijke troepenverband, dat velen hunner in het buitenland zullen vertoeven en wellicht niet naar het vaderland zullen kunnen terugkeeren, dat voorts moet worden gerekend op de eventueele oproeping en dus op de opleiding en encadreering van buitengewone dienstplichtigen, terwijl ook, blijkens de in den wereldoorlog opgedane ervaring, de verliezen onder het officierskorps naar verhouding grooter zijn dan die in de rijen der lagere aanvoorders en der manschappen.

Wil men de aangeduide sterkte bereiken, dan moeten jaarlijks per regiment infanterie een aantal van achttien reserve-officieren worden aangesteld.

Aangezien deze uit het jaarcontingent van het regiment moeten voortkomen, blijven daarbij rond 550 man over, die tot onderofficier en soldaat moeten worden opgeleid. Indien

men de hierboven aangegeven sterkte aan reserve-officieren wellicht te groot acht, dan zou het aantal van 18 jaarlijks aan te stellen officieren iets kleiner kunnen worden; dit heeft feitelijk geen invloed op de sterkte van de overblijvenden; de door de Commissie wenschelijk geachte sterkte is hier dan ook slechts aangegeven, omdat zij van belang is voor het vaststellen van het aantal reserve-officieren, dat terwille hunner voortgezette opleiding in ieder jaar aan herhalings-oefeningen zal moeten deelnemen, welk aantal weder van invloed is op de sterkte van de beroepsofficieren onder wier leiding en toezicht die voortgezette opleiding moet geschieden.

Schrijver der brochure doet nu, uitgaande van de opheffing van het instituut der voorgeoefenden, het jaarcontingent van het regiment opkomen in twee gelijke ploegen, waarbij ten slotte iedere ploeg eene volledig geëncadreerde oorlogscampagnie oplevert, die tot het einde van het dienstverband in haar geheel bij elkaar blijft.

Dit stelsel heeft ontegenzeggelijk veel aanlokkelijks; ongetwijfeld wordt daardoor de „onontbeerlijke samenhang in de oorlogseenheden” in hooge mate bevorderd, zij het dan ook, dat schrijver schromelijk overdrijft waar hij beweert, dat die samenhang — hij spreekt daarbij van een op willekeurige wijze samenrapen uit vergaarbakken — thans ontbreekt. Aangezien dit echter met het onderwerp, dat ik thans behandel, slechts in verwijderd verband staat en trouwens door anderen reeds is weerlegd, zal ik er thans niet verder op ingaan. Wanneer echter Schrijver — zie Hoofdstuk VI der brochure — na breedvoerig de voordeelen te hebben uiteengezet, die het stelsel voor de mobilisatie oplevert, daaraan toevoegt, dat de geschetste methode de „eenige” (cursiveering van den Schrijver) is, die een aanzienlijke beperking van het beroepskader mogelijk maakt, zoo moet ik deze conclusie beslist onjuist noemen. Met het oog op het benodigde beroepskader is het feitelijk toch onverschillig of men een ploeg van 275 man samenhoudt in één compagnie, dan wel verdeelt over twee of meer compagnieën, dit kan hoogstens leiden tot vermindering van het aantal administratieve onderofficieren; acht men voor de opleiding van een klasse

van *a.* manschappen één beroepsinstructeur noodig, dan wordt het totale aantal instructeurs beheerscht door het totale aantal manschappen, niet door de wijze waarop de klassen tot hoogere eenheden zijn samengevoegd.

Zooals later dan ook blijken zal, wordt de beperking van het beroepskader niet verkregen door het vormen van één oorlogscampagnie uit een ploeg, doch is zij uitsluitend het gevolg van de omstandigheid, dat de opleidingstaak van het beroepskader voor een groot gedeelte overgaat naar het verlofskader, dat daartoe na zijn eerste opleiding nog eenige maanden in dienst wordt gehouden.

In verband hiermede moeten nu onmiddellijk twee vragen worden gesteld:

a. Kan het verlofskader na genoten eerste opleiding belast worden met de africhting van ongeoeffenden?

b. Mag het verlofskader ten behoeve dier africhting onder de wapenen worden gehouden?

De beantwoording der laatst gestelde vraag is te vinden in mijn vierde stelling en aangezien daaruit blijkt, dat ik die vraag ontkennend beantwoord, zou ik mij daardoor ontheven kunnen achten van de beantwoording der eerste vraag.

Ik wil mij echter voorloopig aan de zijde van den Schrijver scharen, in de eerste plaats om te doen uitkomen, dat hij, bij zijn voorstellen tal van omstandigheden over het hoofd heeft gezien; in de tweede plaats echter ook, omdat hij daarbij het verlofskader doet deelnemen aan de africhting van ongeoeffenden en ik hierin met hem medega.

Voor de africhting van een ploeg rekent Schrijver op 4 beroepsofficieren en 8 beroepsonderofficieren. Waar hij als schrille tegenstelling daartegenover stelt, dat thans per regiment 16 officieren en 53 onderofficieren zijn ingedeeld, houdt hij blijkbaar geen rekening met de omstandigheid, dat van laatstgenoemde aantallen in den regel een niet onbelangrijk aantal ontbreekt. Uit een, bij een mijner onderhebbende regimenten aangehouden statistiek bleek, dat per schoolecompagnie zelden het aantal van 6 beroepsonderofficieren aanwezig was.

Voorts is niet duidelijk of door de gedachte 4 officieren en 8 onderofficieren uitsluitend het personeel der fuseliercompagnieën dan wel ook onderofficieren en specialisten moeten worden afgericht. Schrijver spreekt van scholen voor verlofsonderofficieren en — zie de bijlage der brochure — van een per divisie geëcentraliseerde opleiding van specialisten. Bij mij is de vraag gerezen of hij wel heeft nagegaan, hoe groot de aantallen dier categorieën zijn.

Houdt men rekening met de organieke oorlogsterkte, per bataljon tellende 25 officieren, 105 onderofficieren, 790 soldaten, dan blijkt, dat men, om die verhouding te verkrijgen, uit het jaarcontingent van het regiment moet vormen omstreeks 65 onderofficieren, waarvan 13 specialisten en voorts 30 man voor den mitrailleur, 30 voor den verbindingsdienst.

Rekenende op een klein vershot voor de onderofficieren, kan men aannemen dat iedere regimentsploeg 35 kaderadspiranten bevat, zoodat een divisiekaderschool 210 leerlingen zou bevatten. Welk personeel — de opleiding van onderofficieren eischt zeer goede instructeurs — moet met deze opleiding worden belast? Hoe zal het gaan wanneer, rekening houdende met een opleidingstijd van 9 maanden voor den aanstaanden onderofficier, die opleidingen gedurende 3 maanden samenvallen, terwijl dan ook nog africhting van manschappen plaats heeft. Aan de divisieschool zouden voorts $(6 \times 15) = 90$ man voor den mitrailleurdienst, en 90 voor den verbindingsdienst moeten worden opgeleid, welk personeel moet met deze opleiding worden belast?

Indien ook de aanstaande officieren in twee ploegen opkomen, b.v. op 1 October en op 1 April, en aannemende, dat de opleiding aan de school 8 à 9 maanden in beslag neemt, zoo zal ook deze opleiding tweemaal per jaar een drietal maanden over elkaar vallen en dus in die zes maanden het dubbele eischen van het aantal instructeurs, dat in de overige zes maanden noodig is. Is dit een oeconomisch gebruik van het beschikbare aantal beroepsinstructeurs?

Uit het bovenstaande mag wel de slotsom worden ge-

trokken, dat de Schrijver bij de inkrimping van zijn beroepskader zeer lichtvaardig is te werk gegaan, tenzij men zou moeten uitgaan van de onderstelling, dat de uit iedere ploeg gevormde 9 verlofsofficieren en 32 onderofficieren niet alleen met de africhting van soldaten, doch ook met die van aanstaande onderofficieren — waaronder ook specialisten — zouden worden belast, althans daarbij zouden worden gebezigd.

Voor wat betreft de africhting van soldaten sta ik geheel aan de zijde van den Schrijver, wanneer deze beweert — zie Hoofdstuk VIII — dat het verlofskader van meet af aan actief aan die africhting moet deelnemen en wel omdat het daardoor zich zelf tot aanvoerder opvoedt.

Tot nog toe had de opleiding der verlofsonderofficieren plaats bij de opleidingscompagnie van het regiment; tot in het vorige jaar traden de aldus gevormde onderofficieren tijdens de vervolgoefeningen in het volgende jaar, als aanvoerder in den troep op. Het is voldoende gebleken, dat zij, doordat zij nimmer met den troep hadden omgegaan, alle overwicht misten, ook oefende de onderbreking van hun eersten oefentijd een ongunstigen invloed uit.

Het is als een verbetering te achten, dat, te rekenen van het jaar 1924, de opkomst der aanstaande onderofficieren op een dusdanig tijdstip is gesteld, dat het einde van hun eerste verblijf onder de wapenen samenvalt met de vervolgoefeningen der manschappen, de opleiding der onderofficieren wordt zoodoende niet meer onderbroken, zij komen in den troep, wanneer zij, uit een oefenoogpunt beschouwd, op het hoogste punt staan.

Blijft echter de opleiding der onderofficieren gecentraliseerd bij de opleidingscompagnie en komen zij eerst bij de vervolgoefeningen in de schoolcompagnieën, zoo zullen zij tegenover den troep vrijwel even onbeholpen staan als vroeger, in dit opzicht is dan nog niets verbeterd.

Zooals reeds te voren werd gezegd, ben ik het met den Schrijver der brochure eens, dat de aanstaande onderofficier actief moet deelnemen aan de africhting der recruten, en wel van meet af aan. Op het oogenblik dat de manschappen

onder de wapenen komen, zijn de aanstaande onderofficieren reeds $3\frac{1}{2}$ maand in opleiding en hebben dus een vaardigheid in het soldaten-handwerk opgedaan, die hen in staat moet stellen, deze weder over te brengen op ongeoeffenden. Van af den eersten dag, dat de recruten onder de wapenen komen, zouden de aanstaande onderofficieren — zij zouden inmiddels tot korporaal kunnen zijn aangesteld — moeten overgaan naar de schoolcompagnicën, gelegerd worden op de kamers met de recruten en voor wat betreft den inwendigen dienst, onderhoud van wapenen, kleeding en uitrusting, en elementaire oefening als voorganger, leider, instructeur optreden. Van dien eersten dag af bezitten zij tegenover die recruten alsdan een natuurlijk overwicht en bestaat er een groote waarborg dat dit overwicht ook kan behouden worden.

Dit stelsel werd door mij reeds in toepassing gebracht in het jaar 1905 als commandant eener compagnie vesting-artillerie. De milicien korporaals werden toen opgeleid bij de compagnie zelf en aangezien de toenmalige viermaanders eenigen tijd na de achtmaanders onder de wapenen kwamen, stelde ik de voor korporaal bestemde achtmaanders als hulpinstructeur in den hierboven door mij aangegeven zin bij de viermaanders te werk.

Op overeenkomstige wijze is in de laatste jaren te werk gegaan bij de scholen tot verlofsofficieren, alwaar ook de onder de wapenen komende manschappen der oefendetachementen geheel zijn afgericht door de officiers-adspiranten.

In het afgeloopen jaar is voorts bij twee regimenten mijner onderhebbende divisie eveneens op die wijze te werk gegaan.

De resultaten waren alleszins bevredigend.

Aan het stelsel zijn uiteraard nadeelen verbonden.

In de eerste plaats zou de africhting der recruten op dusdanige wijze beslag kunnen leggen op de aanstaande onderofficieren, dat geen tijd overbleef voor hun eigen, bijzondere opleiding. Om dit nadeel te ondervangen zouden dus de aanstaande onderofficieren niet alle dagen der week, doch slechts enkele dagen per week, dan wel enkele uren per dag aan de opleiding deelnemen. Is het aantal onderofi-

eieren groot, dan zou bij toerbeurt een gedeelte hunner voor die afriichtingsdiensten kunnen worden aangewezen.

Een tweede nadeel is, dat de recruten ontegenzeggelijk niet zoo goed worden afgericht door deze hulpinstructeurs — vooral wanneer deze, zooals zoo even werd gezegd, nog afwisselen — als door geroutineerde beroepsinstructeurs; het is dan ook gebiedend noodzakelijk, dat de africhting geschiede onder leiding en toezicht van beroepskader; in den aanvang zou zelfs achter *ieder* hulpinstructeur een ervaren mentor moeten staan.

De ervaring, aan de scholen voor verlofsofficieren opgedaan, heeft aangetoond, dat de africhting der manschappen onder het toegepaste stelsel niet geleden heeft; doch ook al ware dit het geval, dan zou dat nadeel moeten worden aanvaard. Wat baat het toch indien de soldaten goed, hunne aanvoeders daarentegen slecht zijn.

Ik vestig er de aandacht op, dat dit actief deelnemen aan de africhting der manschappen uitsluitend *middel* is, om den aanstaanden aanvoeders het noodige overwicht en zelfvertrouwen bij te brengen, om te maken dat zij werkelijk de commandant, de ziel hunner groep zijn en dat dus niet de *bedoeling* vóór mag zitten, hen tot instructeurs te vormen. Moge het een kleine voordeelige bate zijn, indien zij later in de depots behulpzaam kunnen zijn bij de africhting van ongeoeffenden, zoo is de tijd, gedurende welken zij aan de africhting deelnemen te kort, om te mogen verwachten, dat zij goede instructeurs kunnen worden.

Het laat zich niet loochenen, dat deze onderofficieren, indien zij, op de wijze zooals door den Schrijver der brochure wordt voorgestaan, na hun eerste opleiding nog 6 maanden onder de wapenen bleven, zeer goede diensten zouden kunnen bewijzen bij de africhting der opkomende manschappenploeg en wellicht met iets minder beroepskader zoude kunnen worden volstaan, men moet zich echter een juiste voorstelling maken van den toestand, die bij het regiment zal heerschen bij opkomst der manschappenploeg.

Aan beroepspersoneel aanwezig 4 officieren en 8 onderofficieren.

Aan dienstplichtig kader voorgaande ploeg:

9 officieren (juist aangesteld), 24 fuselier-, 3 mitrailleur- en 3 verbindingsonderofficieren.

In opleiding tot onderofficier (sinds 3½ maand) 26 fuseliers, 4 mitrailisten en 4 verbindingsmanschappen (totaal 34). In opleiding tot soldaat 210 fuseliers, 15 mitrailisten en 15 verbindingsmanschappen (totaal 240).

Na 3 maanden komen daarbij dan nog de volgende kaderploeg d.i. dus nog 34 man, alsmede de aan de school voor verlofsofficieren opgeleide vaandrags (9) die hun practischen troependienst komen verrichten. Aanvankelijk dus telt men reeds aan onderofficieren en minderen een hoofdelijke sterkte van 304, later zelfs van 347 man.

Een dergelijke sterkte zou vroeger een bataljon gevormd hebben met een majoor als commandant, 4 kapiteins comp. commandant, bijgestaan door een voldoende aantal ervaren luitenants en ervaren onderofficieren. In het stelsel van Schrijver worden daarvoor 4 beroepsofficieren en 8 beroeps-onderofficieren voldoende geacht. Eischt reeds een behoorlijke bevelvoering een ruimer toebedeeling van beroepspersoneel, in nog meerdere mate dwingt de opleiding van de hiervoren aangeduide verschillende categorieën daartoe, welke ook de waarde moge zijn, die men aan het kader der voorgaande ploeg als hulpinstructeur bij de volgende ploeg toekent.

Wordt door hun aanwezigheid ontegenzeggelijk een verlichting van de taak van het beroepskader verkregen, ik wil thans aantonen — ik ben thans aan de beantwoording van de vraag *b.* gekomen — waarom naar mijn meening niet op die aanwezigheid *mog* worden gerekend.

Volgens de thans geldende bepalingen is de reserve-officier tot zijn 50e levensjaar, d.i. dus gedurende 30 jaar dienstplichtig en kan hij in dat tijdsverloop jaarlijks gedurende 3 weken — e.q. 6 weken om het andere jaar — onder de wapenen worden geroepen.

Blijkens een indertijd in de bladen verschenen communiqué zou het legerbestuur voornemens zijn die periode van 30 jaar terug te brengen tot 24 jaar en voorts te eischen een troepen-

dienst van 3 weken om het andere jaar, b.v. in de even jaren, een verplichten theoretischen cursus van 6 dagen e.g. te vervangen door een 15-tal plaatselijke cursussen van 2 uur, in de oneven jaren. De onderofficieren zouden verplicht worden tot 4 herhalingsoefeningen ieder van 4 weken.

Totaliserende dient dan de reserve-officier na zijn eerste opleiding dus $12 \times 20 = 240$ dagen in den troep en neemt hij gedurende $12 \times 6 = 72$ dagen aan cursussen deel. In het stelsel van Schrijver neemt hij deel aan 4 herhalingsoefeningen, die men in totaal op 60 dagen zou kunnen stellen en dient hij na zijn eerste opleiding nog 6 maanden d.i. 180 dagen. Voorloopig in het midden latende of in laatstgenoemd stelsel ook niet een zeker aantal cursusedagen zou moeten worden opgenomen, kan men zeggen, dat in beide stelsels het aantal dagen troependienst hetzelfde is.

De taak van den reserve-officier is nu in de allereerste en voornaamste plaats een aanvoerderstaak; daarop behoort zijn opleiding gericht te zijn, daarmede moet bij de regeling van zijn herhalingsoefeningen rekening worden gehouden. In het stelsel van het legerbestuur maakt nu de reserve-officier als aanvoerder 12 oefeningen à 20 dagen door, in het stelsel van schrijver 4 oefeningen à 15 dagen. Feitelijk zijn dus 180 aanvoerdersdagen vervangen door 180 instructeursdagen. Het is uit den aard der zaak uiterst moeilijk nit te maken of en in hoeverre 240 aanvoerdersdagen voldoende zijn, ondervinding heeft men in dit opzicht niet kunnen opdoen, het meerendeel der reserve-officieren diende toch in de mobilisatiejaren veel langer. Voor mij staat echter vast, dat vier oefeningen beslist onvoldoende zijn.¹⁾ Bij behoud dus van een zelfde aantal oefendagen, d.i. dus zonder verzwaring van den aan de reserve-officieren op te leggen last, zullen zij in het stelsel van den Schrijver ongeschikt zijn voor hun taak als aanvoerder. Om die reden moet dan ook een ver-

1) Volgens het voorstel van den Schr. komt de reserve-officier 4 maal op en wel in de eerste 14 jaren van zijn dienstverband. Neemt men aan, dat na 15 jaar de kapiteinsrang wordt bereikt, dan zouden de reserve-kapiteins als zoodanig nimmer onder de wapenen komen, in het stelsel van het legerbestuur echter 5 maal.

vangen van 180 dagen, waarbij als aanvoerder wordt dienst gedaan, door 180 dagen, waarbij instructiewerk wordt verricht, naar mijn meening als onaannemelijk worden geacht.

Een der redenen, die Schrijver er toe genoopt hebben, toch in dien zin te handelen, schijnt gelegen te zijn in de omstandigheid, dat het moeilijk zou zijn om in verband met den korten tijdsduur, waarop men jaarlijks over geoefende troepen beschikt, aan de reserveofficieren — hun getal is inderdaad zeer groot — een behoorlijke oefening als aanvoerder te geven. Niet geheel ten onrechte bezigde Schrijver het beeld, dat die officieren „als vliegen boven een taart om den troep heen zullen zwermen” en drukte hij de vrees uit, dat hun tijd zich in hoofdzaak tot „toekijken” zou bepalen en dat zij als „gast” bij den troep zouden worden ingedeeld.

Die vrees is inderdaad niet ongewettigd, ik moet echter doen opmerken, dat dit euvel zich ook reeds openbaart bij het stelsel van Schrijver, wanneer bij de vervolgoefeningen van iedere ploeg zijn ingedeeld 9 reserve-officieren, 9 vaandrags, 24 sergeanten voorgaande lichting, 24 sergeanten jongste lichting, te meer nog waar blijkbaar die oefeningen worden gehouden met één compagnie, die dan op oorlogsterkte is.

De grondfout is, dat de tijdsduur, gedurende welken men over een geoefenden troep beschikt, te kort is om aan alle reserve-aanvoerders een voldoende aantal beurten te geven. Toen ik in het jaar 1921 het voorrecht had in een vergadering van deze Vereeniging het militaire vraagstuk te bespreken, wees ik er op, dat, indien de toenmaals ter sprake zijnde voorstellen van den Minister, Jhr. ALTING VON GEUSAU zouden worden aanvaard, de elementaire opleiding 4 maanden zou duren, en voor voortgezette oefeningen 2 maanden zouden overblijven. Ik achtte laatstgenoemde periode veel te kort. Ik gaf toenmaals als mijn meening te kennen, dat men bij de vaststelling van den duur van het eerste verblijf onder de wapenen van den man rekening moest houden ten eerste met de africhting van den man — men zou daarvoor vier maanden kunnen rekenen —, in de tweede plaats met

het aantal aanvoerders, dat geoefend moet worden. Hoe grooter dit aantal is, des te langer moet de man na zijn eerste opleiding onder de wapenen worden gehouden. Tijdens die voortgezette oefeningen — vervolgoefeningen — is de opleiding van den man in zekeren zin naar het tweede plan verschoven, zijn deelnemen aan die oefeningen is feitelijk niet meer dan een toepassing van het reeds geleerde, thans geldt het om groepscommandanten, seectiecommandanten, compagniescommandanten, enz. ieder in hun functie te doen optreden. Men beschikt thans voor de oefening dier aanvoerders jaarlijks over tweemaal 6 weken vervolgoefeningen, éénmaal in de twee jaar over 3 weken herhalingsoefeningen. Langs den weg der berekening zou men, uitgaande van het aantal te oefenen aanvoerders, kunnen uitmaken, met hoeveel weken of dagen de vervolgoefeningen zouden moeten worden uitgebreid en alsdan het eerste verblijf onder de wapenen met dat aantal weken of dagen verlengen. Ik wil echter dien radicalen maatregel niet toepassen en mij, evenals ook Schrijver deed, aan den wettelijk vastgestelden termijn van $5\frac{1}{2}$ maand houden.

Hoe zal nu van den voor de oefening der aanvoerders beschikbaren troep het meest oeconomisch gebruik kunnen worden gemaakt?

Zooals in den aanvang dezer voordracht werd aangegeven, beschikt men per regiment over het viervoud van het aantal officieren, dat voor de eneadreering van een oorlogsregiment noodig is, in totaal rond 300 officieren. Komen deze éénmaal om de twee jaren op, dan moeten jaarlijks per regiment 150 officieren worden geoefend.

Een eerste verbetering ware aan te brengen door de tweejaarlijksche herhalingsoefeningen met vier lichtingen te vervangen door jaarlijksche herhalingsoefeningen met twee lichtingen. Vormt men daarbij een regiment van 3 bataljons à vier compagnieën, dan zou een stel van 75 officieren kunnen worden ingedeeld, het nadeel is echter, dat de twaalf compagnieën een geringe hoofdelijke sterkte zullen hebben: later zal worden aangegeven hoe dit bezwaar wellicht te ondervangen is.

Een tweede middel zou daarin bestaan, dat men, in tegenstelling met het door Schrijver aangeprezen stelsel, waarbij de ploeg één compagnie op oorlogssterkte vormt, twee of meer compagnieën, zij het dan ook van geringere sterkte formeert. Ieder, die in de laatste jaren de oefeningen der infanterie heeft gevolgd, zal tot de gevolgtrekking zijn gekomen, dat, als gevolg van de ruimere opstelling in de diepte, bij een compagnie van vier sectiën in den regel alleen bij de beide vóórsectiën daadwerkelijk wordt geoefend en men dus de beide achtersectiën ontberen kan, terwijl voorts de ruimere opstelling in de breedte ten gevolge heeft, dat de leider eener oefening, zoo hij niet bereden is, slechts een beperkt gevechtsfront kan beheerschen en dus ook uit dien hoofde de compagnieën niet te sterk moeten zijn.

Zijn voorts de manschappen in de groep behoorlijk geoefend en de groepscommandanten bedreven in het aanvoeren eener volle groep, zoo is het geen groot bezwaar, de sterkte der groepen iets kleiner te maken; een ploeg van 24 sergeanten en 210 fuseliers ware alsdan voor oefening in compagniesverband beter te splitsen in 3 compagnieën, ieder à twee sectiën met 4 groepen van 8 man, dan door haar in één compagnie bijeen te houden. Het aantal compagniescommandanten, dat geoefend kan worden, stijgt daardoor in belangrijke mate. Daarmede moet echter een noodzakelijke uitbreiding van het aantal toezicht en leiding gevende beroeps-officieren en beoreps-onderofficieren gepaard gaan.

Een derde middel tot verbetering zou daarin bestaan, dat men, partij trekkende van de omstandigheid, dat de zomermaanden zich in alle opzichten beter leenen voor oefeningen dan de wintermaanden en dus een zomerdag grooter rendement afwerpt dan een winterdag, het zwaartepunt der oefeningen naar het zomertijdperk verplaatste. Vergelijkt men het wintertijdperk met het zomertijdperk, zou men wellicht mogen aannemen, dat wat den soldaat in den winter in 4 maanden wordt geleerd, in den zomer hem in 3 maanden zou kunnen worden bijgebracht. Dientengevolge zou men kunnen bereiken, dat voor de zomerploeg de vervolgoefeningen niet 6 weken, doch 10 weken zouden kunnen duren en bij

die ploeg dus een grooter aantal reserve-aanvoerders zou kunnen worden geoefend. In de op 27 en 30 Sept. j.l. in de Standaard verschenen hoofdartikelen wordt voorgesteld het tweeploegenstelsel te verlaten en de geheele ploeg in het voorjaar op te roepen. Hoe veel ook voor dit voorstel te zeggen valt, kan ik mij daarmee toch niet vereenigen.

In dat stelsel worden des zomers twee compagnieën gevormd, deze echter worden aan beroepskader even zwak gecenadreed als de ploegen in het stelsel der brochure, n.l. 4 beroepsofficieren op 275 man (kader, specialisten en fuseliers) wat door mij als onvoldoende wordt geacht. In de tweede plaats echter is als gevolg van het ontbreken der winterploeg voor het beroepskader in den winter feitelijk geen werk. Hierin wordt voorzien door het beroepspersoneel van een der compagnieën te gebruiken voor de opleiding van het dienstplichtig kader, dat van de andere compagnie te belasten met alle werkzaamheden, thans aan het personeel der indeelingsdistricten opgedragen, welke werkzaamheden alsdan in de wintermaanden zouden moeten worden vervuld. Het dienstplichtig kader zou vijf maanden vóór zijn eigen ploeg opkomen, hetgeen echter ten gevolge heeft, dat dit kader 5 + 5½ en daarna nog 5½ maand met de volgende ploeg dienende, minstens 16 maanden onder de wapenen zou moeten blijven.

In dit stelsel is, vooral indien men het nadienen gedurende een half jaar van het dienstplichtig kader als onaanneembaar acht, in den zomer te weinig beroepskader, in de wintermaanden daarentegen te veel.

Ik zou dan ook een middenweg willen bewandelen en wel in dien zin, dat

1e. alle aanstaande onderofficieren onder de wapenen kwamen, om de gedachte te bepalen, op 1 Januari.

2e. alle specialisten, d. i. 60 per regiment, 3½ maand later, dus op 15 April.

3e. dat van de overblijvende fuseliers, ten getale van 420 het $\frac{2}{3}$ gedeelte, d. i. 280 man, opkwamen, eveneens op 15 April, het overblijvende $\frac{1}{3}$, d. i. 140 man, in de maand October als winterploeg

De verdeling der ad. 3 genoemden zou geschieden over 3 schoolcompagnieën met het gevolg, dat, ook zelfs bij een sterk verloop, bij ieder der compagnieën tijdens de vervolgoefeningen der winterploeg *ééne*, tijdens de vervolgoefeningen der zomerploeg *twee* volle sectieën zouden kunnen worden gevormd.

Bij de winterploeg zouden dan alleen oefeningen in sectieverband en, door combinatie, oefeningen in compagnieverband worden gehouden; reserve-aanvoerders zouden in beginsel in dat tijdperk niet opkomen; alleen het beroepspersoneel krijgt dan de gelegenheid, als aanvoerder op te treden en zijne vaardigheid als zoodanig te onderhouden.

De specialisten, uitgezocht uit de zomerploeg, ontvangen hunne opleiding bij de opleidingscompagnie; zij nemen, zoodra de vervolgoefeningen in bataljonsverband aanvangen, aan die oefeningen deel; bij de vervolgoefeningen der winterploeg zijn zij niet noodig.

De aanstaande onderofficieren worden vereenigd bij de opleidingscompagnie, de specialisten onder hen zouden echter desnoods brigadesgewijze kunnen worden vereenigd. Van ieder der schoolcompagnieën, die van 1 Januari—1 April slechts 40 manschappen tellen, zou een gedeelte van het beroepskader, d. i. 1 officier en 2 onderofficieren, gedetacheerd moeten worden bij de opleidingscompagnie, alwaar alsdan 3 klassen van 16 à 18 leerlingen, iedere klasse onder een officier, zouden kunnen worden gevormd.

Op 15 April zouden deze leerlingen, na aanstelling tot korporaal, kunnen worden overgeplaatst naar de schoolcompagnieën; aannemende, dat het aantal per compagnie 16 bedraagt, zou daarvan de helft, telkens gedurende een week, werkzaam kunnen worden gesteld bij de africhting der recruten, de andere helft zou het bijzonder onderricht bij de opleidingscompagnie blijven volgen. Op enkele dagen of uren zouden alle korporaals aan dat onderricht deelnemen.

De majoor hoofdinspecteur regelt, voor wat betreft het onderricht aan deze kaderleden, het onderling verband tusschen opleidingscompagnie en schoolcompagnieën.

In de maanden verloopende tusschen de opkomst der

winterploeg en van het kader der zomerploeg is er feitelijk voor het beroepskader niet voldoende werk.

Het ware dan ook gewenscht in die 2½ maand alle detacheringen van officieren en kader buiten het regiment te doen vallen, terwijl ook in dat tijdperk wellicht, zooals in de September-artikelen in de Standaard is aangegeven, dat personeel voor indeclingswerkzaamheden zou kunnen worden aangewezen, waardoor tevens het daarmede belaste vaste personeel vrij zou kunnen komen tijdens de zomer-vervolgoefeningen. Tevens kunnen die 2½ maand worden gebezigd om de voortgezette opleiding van het beroepskader ter hand te nemen.

Ik acht thans het oogenblik gekomen om mijn derde stelling — de opheffing van het instituut der voorgeoefenden — ter sprake te brengen.

Met den Schrijver der brochure ben ik het eens, dat de vastgestelde vermindering van 4 maanden veel te groot is; de ondervinding heeft dan ook reeds aangetoond, dat de voorgeoefenden bij hunne opkomst, samenvallende met het begin der vervolgoefeningen, ten achter staan bij de reeds 4 maanden onder de wapenen zijnde manschappen, en dan ook gedurende eenige dagen vereenigd moeten worden om op hetzelfde peil te worden gebracht. Dit heeft niet alleen ten gevolge, dat de oefeneenheden, die nu ter wille van de opleiding van het kader noodig zijn, niet de gewenschte sterkte bereiken, doch maakt bovendien, dat gedurende meerdere dagen een deel van het beroepskader bij de voorgeoefenden moet worden ingedeeld.

Een verbetering ware in dit opzicht reeds te verkrijgen door de vastgestelde vermindering van 4 maanden terug te brengen op 2½ of 3 maanden. de voorgeoefenden zouden dan kunnen deelnemen aan de vervolgoefeningen der zomerploeg, die, zooals te voren door mij werd aangegeven, 2½ maand zouden moeten duren.

Met den Schr. der brochure ben ik het voorts eens, dat, bij opheffing van het instituut, het bij de korpsen aanwezige instructiekader niet zou behoeven te worden uitgebreid, de thans bij de vooroefeningen werkzaam zijnde beroeps-

officieren ten getale van rond 90 zouden alsdan kunnen worden gemist.

Aan het instituut zijn echter nog andere nadeelen verbonden.

Zooals bekend is, komen de voorgoefenden in mindering van de winterploeg en komen zij onder de wapenen tijdens de vervolgoefeningen der zomerploeg. In de toelichtingen op de Dienstplichtwet werd aangegeven, dat bij uitbreiding van het aantal voorgoefenden de winterploeg geheel zou kunnen vervallen. Indien dit nu werkelijk eens geschiedde, zou daarvan het gevolg zijn, dat voor het beroepskader, met uitzondering van hen, die na 1 Januari bij de kaderopleiding werkzaam worden gesteld, tijdens de wintermaanden geen werk meer zou zijn. Oppervlakkig beschouwd zou men nu kunnen zeggen, dat, wanneer de neiging om aan de vooroefeningen deel te nemen, grooter wordt, men daarvoor ook meer instructeurs noodig heeft en dat dus de vrijkomende instructeurs der korpsen daarvoor beschikbaar zouden komen, ik doe echter opmerken, dat deze in den regel niet gevestigd zijn in de plaatsen waar de vooroefeningen plaats hebben en dat die oefeningen trouwens niet uitsluitend in de wintermaanden, doch het geheele jaar plaats hebben en dat in de zomermaanden het beroepskader weer niet bij de korpsen kan worden gemist.

Komt de winterploeg te vervallen, dan stijgt de troepensterkte tijdens de vervolgoefeningen der zomerploeg met rond 40 man per schoolcompagnie. Dit is op zich zelf geen groot nadeel, omdat men alsdan meer oefeneenheden kan vormen en meer reserve-aanvoerders kan oefenen; hoe grooter echter het aantal reserve-aanvoerders is, des te grooter wordt ook weder het aantal beroepsinstructeurs dat voor toezicht en leiding noodig is; heeft men dus in den winter te veel beroepspersoneel, in den zomer zou er feitelijk een te kort ontstaan. In zekeren zin ware dit euvel echter te verhelpen, door een aantal van 120 à 140 voorgoefenden te bestemmen voor de winter-vervolgoefeningen, die in het door mij aangeprezen stelsel noodig zijn voor het onderhouden der vaardigheid als aanvoerder van het beroepskader.

Een ander groot nadeel, dat aan het handhaven van het instituut der voorgeoefenden verbonden is, bestaat hierin, dat bij de verschillende korpsen de aantallen voorgeoefenden zoo uiteen loopen. Het moge blijken uit het navolgende voorbeeld.

In den afgeploogen zomer kwamen bij een van mijn onderhebbende regimenten 45 voorgeoefenden op, bij een ander regiment 225, de schoolcompagnieën die een gemiddelde sterkte van 70 soldaten hadden, stegen daardoor bij eerstgemeld regiment tot 85, bij laatstgemeld regiment echter tot 145 man. Eischten reeds die 225 man gedurende een 10 à 14-tal dagen een vrij belangrijk aantal instructeurs om hen bij te werken tot het peil der reeds onder de wapenen zijnden, zoo had het groote verschil in oefensterkte der compagnieën voorts ten gevolge, dat beroeps- en reserve-personeel van het eene regiment bij het andere moest worden gedetacheerd, hetgeen zeer storend op den gang der oefeningen heeft gewerkt. Dit nadeel zou zich nog veel sterker hebben doen gevoelen, indien niet toevallig beide regimenten in dezelfde plaats in garnizoenen hadden gelegen. Het kwaad heeft nog doorgewerkt doordat thans de winterploeg van eerstgemeld regiment 169, die van het andere daarentegen slechts 23 man telt, hetgeen wederom tot tal van storende detacheringen aanleiding heeft gegeven.

Blijft het aantal voorgeoefenden stijgen, dan zal wellicht ook de zomerploeg kleiner worden en het zou niet onmogelijk zijn, dat deze zóó klein werd, dat niet alleen in de vier eerste maanden van het zomertijdperk het beroepskader geen of onvoldoende werk had, doch dat ook het voor de aanstaande reserve-onderofficieren zoo nuttige, naar mijn meening zelfs onmisbare, actief deelnemen aan de africhting van reeruten, tot een onbeduidend minimum zou worden beperkt.

Het instituut der vooroefeningen heeft ten slotte nog een rechtstreekschen invloed op de kwaliteit van het verlofskader, omdat dit kader ten deele uit die voorgeoefenden voortkomt. Uit de indeelingsbeschikking voor 1925 blijkt toch dat men te doen heeft met twee categorieën:

a. Kaderleden, niet behoorende tot de voorgeoefenden.

Deze komen op 1 Januari, dienen 9 maanden en kunnen worden opgeleid in den door mij vroeger aangegeven zin.

b. Kaderleden, die het radicaal van voorgeoefende behaalden.

Deze komen op 4 maanden na de categorie *a.* en dienen nog 5 maanden. Staan reeds de voorgeoefenden bij opkomst achter bij de reeds onder de wapenen zijnde *manschappen*, in nog hoogere mate zal de categorie *b.* ten achter staan bij categorie *a.*, die in die 4 maanden kaderopleiding genoot. Het zal m. i. onvermijdelijk zijn, hen veelvuldig onder uitstekend kader te vereenigen en ook dan nog bestaat de kans, dat zij steeds achter zullen blijven staan bij de categorie *a.* Men zal hen niet van den aanvang af vóór den troep kunnen brengen, het voordeel om van meet af aan tegenover ongecoefenden op te treden, gaat voor hen verloren.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen nu bij ieder korps de aantallen van iedere categorie weder uiteen loopen en zal dus het aantal instructeurs, dat telkenmale voor hun opleiding beschikbaar moet worden gesteld, bij ieder korps verschillend zijn. Leegloopen van beroepspersoneel kan hiervan weder het gevolg zijn.

Ook de officiersopleiding ondervindt de nadeelige gevolgen van het deelnemen van voorgeoefenden.

Op grond der hiervoren aangegeven nadeelen acht ik dan ook de opheffing van het instituut der voorgeoefenden noodzakelijk. Eerst dan toch kan men rekenen op de door mij wenschelijk geachte vaste sterkte van winterploeg en zomerploeg, vaste sterkte en éénvormige opleiding voor de kaderploeg.

Ik wil thans weder terugkeeren tot wat ik hiervoren als eerste verbetering in de opleiding van het kader aanduidde, n.l. de jaarlijksche herhalingslichtingen. Ik wees er op, dat bij de herhalingsoefeningen met twee lichtingen de compagnieën, indien men er althans 12 per regiment vormt, wel iets te zwak zouden kunnen worden. Het verloop in

aanmerking brengende, zullen twee lichtingen per regiment niet veel meer opleveren dan 720 man, d. i. aldus 60 man per compagnie.

Aan dat euvel ware m.i. tegemoet te komen, door de laatste drie of twee weken van de vervolgoefeningen der zomerploeg te doen samenvallen met de herhalingsoefeningen, hierdoor toch zouden de compagnieën een sterkte van 80 soldaten bereiken. Bij een sterkte van 60 man per compagnie is men — en niet ten onrechte — geneigd, per bataljon twee compagnieën van 120 man samen te stellen, hetgeen, zoolang het aantal benodigde reserve-officieren nog niet is bereikt, geen nadeel is. Wordt echter te eeniger tijd het korps reserve-officieren voltallig, zoo moet men er naar streven, zooveel mogelijk compagniescommandanten een taak als zoodanig te geven.

Het doen deelnemen van de zomerploeg, die op dat oogenblik haar maximum van geoefendheid heeft bereikt, aan de herhalingsoefeningen, heeft voorts het voordeel, dat bij ieder onderdeel — dit geldt ook voor mitrailleur-, sein- en telefoon-afdeelingen — een kleine kern van geoefenden aanwezig is, hetgeen ten goede komt aan een behoorlijk samenwerken in die afdeelingen reeds in de allereerste dagen der herhalingsoefeningen.

Ik acht het niet overbodig er hier op te wijzen, dat de door mij aangeprezen wijze van voortgezette opleiding van het kader in hooge mate afhankelijk is van de aanwezigheid van het daardoor door mij noodig geachte aantal soldaten.

Het mag dus niet langer meer voorkomen, dat op de meest grillige wijze — ik heb hierbij het oog op de aantallen — uitstel van herhalingsoefeningen wordt verleend, waarbij die uitgestelden een volgend jaar tijdens de vervolgoefeningen opkomen; men krijgt dan de meest uiteenloopende verschillen in de troepensterkte, storing in den gang van het onderricht, terwijl tevens het doel der herhalingsoefeningen, in zekeren zin toch tevens een mobilisatieoefening, niet ten volle wordt bereikt.

Mogen de hierboven door mij aangegeven middelen er toe

bijdragen om ter wille der aanvoerders, van den geoefenden troep een zoo rendeerend mogelijk gebruik te maken, het euvel, dat men slechts korten tijd over een geoefenden troep beschikt, wordt daardoor niet geheel ondervangen. Rekent men dat van de 150 jaarlijks te oefenen reserveofficieren een aantal van 75, d.i. een volle encadreering van het regiment, worden ingedeeld bij de herhalingsoefeningen, zoo blijven er nog 75 over. De eerstgenoemde 75 zouden, een week vóór de manschappen opkomende, vier weken dienen en in het volgende jaar alsdan slechts twee weken behoeven op te komen. Dit geldt aldus voor de laatstgemelde 75. Rekenende op 10 weken herhalingsoefeningen, zouden er 5 ploegen van 15 officieren opkomen, d.i. 4 per school-, 3 per opleidingscompagnie. Aangezien er in dat tijdperk ook nog per schoolecompagnie een 5-tal vaandrags troependienst moeten verrichten, is, in verband met de troepensterkte, het aantal te oefenen aanvoerders te groot. Ook al doet men nog een gedeelte der laatstbedoelde 75 reserveaanvoerders b.v. de helft, tijdens de laatste twee weken der herhalingsoefeningen opkomen, waardoor tevens de gelegenheid ontstaat om alsdan de thans voor de gevechtsoefeningen der infanterie onontbeerlijke hulpleiders in te deelen, zoo blijft toch nog het aantal reserve-aanvoerders, dat tijdens de vervolgoefeningen bij de schoolcompagnieën aanwezig is, vrij belangrijk.

Om deze nu toch naar behooren op te leiden moet met en naast de oefening met den troep, een ruimere plaats worden gegeven aan de z.g. kader-gevechtsoefeningen — niet te verwarren met kaderoefeningen op de kaart en verkenningen in het terrein — waarbij uitsluitend met commandanten van groepen, sectiën, compagnieën, enz., ordonnansen en verbindingsafdeelingen wordt geoefend.

Bij de op 24 October j.l. door den lt. kol. DE GELDER in deze Vereeniging gehouden voordracht wijdde ik reeds een enkel woord aan deze oefeningen, ik wil daarop thans nader ingaan. Ik verzoek U dan ook, U in gedachten met mij te verplaatsen naar een schoolecompagnie. Aannemende, dat op 15 April daarbij een 80 à 90 man onder de wapenen zijn gekomen, zijn voor de opleiding beschikbaar 1 kapitein en

hoogstens 2 luitenants, 1 sergeant-majoor-instructeur en 8 sergeanten. Bij de compagnie worden nu tevens ingedeeld 16 juist aangestelde dienstplichtige korporaals, waarvan telkens gedurende een week de helft actief deelneemt aan de africhting der reeruten. Denkt men zich de reeruten gesplitst in 8 klassen, dan behooren bij iedere klasse 2 vaste korporaals, die om de week omwisselen.

Aannemende, dat de vervolgoefeningen na 3 maanden, d.i. 15 Juli aanvangen, zoo dienen de dagen van 1 tot 15 Juli tot volmaking van het optreden van den man in de groep, teneinde op 15 Juli met geoefende groepen in het sectieverband te kunnen optreden.

Voor toezicht en leiding bij deze oefening der manschappen wordt bestemd de helft van het beroepskader d.i. dus 2 officieren dan wel 1 officier + de sergeant-majoor-instructeur en 3 sergeanten (hoogstens 4) de andere helft is beschikbaar om met de overblijvende 8 dienstplichtige korporaals twee sectiën te vormen, waarin deze korporaals als groepsecommandant fungeeren — desnoods deelt men enkele der meest-geoefende coldaten als ordonnans of plaatsvervangend groepsecommandant in — en dus vertrouwd geraken met het optreden in sectieverband. Aanvankelijk zullen daarbij door hen fouten worden gemaakt, dit leidt tot onderbreking en herhaling der oefening, tot besprekingen, enz. hetgeen nu echter niet ten nadeele komt van de manschappen.

Vangen nu op 15 Juli de oefeningen in sectieverband aan, dan zijn de korporaals reeds min of meer vertrouwd geraakt met hun functie en kan de oefening van den aanvang af een vlotter verloop hebben en dus een grooter rendement afwerpen.

Bij die oefeningen in sectieverband wordt weder slechts de helft van het beroeps- en het reservepersoneel ingedeeld, laatstgemeld personeel inmiddels versterkt met een tweetal verlofsluitnants, die 14 dagen en een vijftal vaandrags, die 3 maanden blijven. De niet bij de manschappen ingedeelde kaderleden houden thans kaderoefening met twee gemarkeerde sectiën, als voorbereiding voor het optreden in compagniesverband, desnoods kan een enkele maal door com-

binatie van twee schoolcompagnieën met vier sectiën geoefend worden.

Gaan na 14 dagen of 3 weken de manschappen-sectiën in het compagniesverband over, dan zijn de sectiecommandanten daartoe reeds in meerdere of mindere mate voorbereid, ook deze oefeningen geven dus een grooter rendement.

Waren bij de eerste oefeningen uitsluitend de jongste reserve-officieren onder de wapenen geroepen, bij de volgende perioden komen gaandeweg de ouderen op, de kapiteins dus eerst, wanneer naar het compagniesverband wordt overgegaan.

Is dit in gang, zoo heeft daarnaast, op overeenkomstige wijze als hiervoren aangegeven, de voorbereiding voor het bataljonsverband plaats; aan deze voorbereidende kader-oefeningen wordt dan ook door de seiners, de telefonisten en het mitrailleurpeloton deelgenomen.

Het zal wel geen nader betoog behoeven, dat bij deze wijze van handelen van den beschikbaren tijd en van den beschikbaren troep een maximum rendement kan worden verkregen. De voorbereiding heeft tengevolge, dat de oefening met den troep vlotter verloopt en dus minder dagen in beslag behoeft te nemen, wat ten gevolge heeft, dat in een zelfde tijdsbestek meer aanvoerders als zoodanig kunnen worden geoefend. In zekeren zin dient de kader-gevechts-oefening ter vervanging van de troepenoefening. Met den meesten nadruk moet ik echter waarschuwen tegen een opvatting, die, naar aanleiding van de in September j.l. gehouden oefeningen op groote schaal, geuit werd in het Voorloopig Verslag over de Oorlogsbegroting en waarbij werd betoogd, dat die oefeningen konden worden vervangen door kadergevechtsoefeningen. Deze laatste, hoe groot ook hun voorbereidend nut moge zijn, kunnen nimmer de troepenoefening geheel vervangen, de wrijving ontstaan bij het werkelijk gebruik maken van troepen, kan niet kunstmatig in het leven worden geroepen. Moeten bevelen gegeven worden, hetzij schriftelijk, dan wel telefonisch, zoo maakt het een groot verschil uit, of daarop werkelijk door troepen moet worden geageerd, dan wel een roode of blauwe

vlag moet worden verplaatst of dat men er zich toe beperkt, aan het eind der oefening na te gaan of het bevel behoorlijk overkwam, begrepen werd en de daaruit voortspruitende verdere bevelen doeltreffend waren.

Ik behoef er vermoedelijk niet op te wijzen, dat o. m. ook uit een oogpunt van oefening in het verplaatsen in het terrein, uit oogpunt van legering en verpleging, de oefening met troepen, ook in groot verband, niet gemist kan worden. Het rendement dier oefeningen zal echter grooter zijn, indien alle onderaanvoerders, ieder in zijn eigen functie, door de kadergevechtsoefeningen reeds voor hun taak in het hooger verband zijn voorbereid.

Om die reden moet dan ook het officiers- en onderofficierskader, dat aan de herhalingsoefeningen deelneemt, ééne week vóór de manschappen opkomen en in die week kadergevechtsoefeningen in den door mij aangegeven zin doorloopen.

In den aanvang mijner voordracht gaf ik reeds te kennen, dat in het stelsel van den Schrijver der brochure door het oproepen der lichting in twee ploegen, die ieder ten slotte een oorlogsecompagnie opleveren, de samenhang in de oorlogseenheden ontegenzeggelijk wordt bevorderd. Van verschillende zijden is er reeds op gewezen, dat de voordeelen niet zoo groot zijn, als door Schrijver wordt betoogd, ik zou er in dit verband nog op willen wijzen, dat b.v. bij een compagnie, uit de 10e lichting gevormd, luitenants van 30 jaren met 10-jarige ondervinding zullen ingedeeld zijn, terwijl bij de uit de jongere lichting gevormde eenheden uitsluitend piepjonge officieren aanwezig zullen zijn; ook voor de onderofficieren zal dit gelden. Dit zal er toe leiden, dat men personeel zal moeten gaan overplaatsen en waar het verband in de compagnie meer berust op het met elkaar bekend zijn van officieren en kader, dan op den samenhang van de manschappen onderling, zoo vrees ik, dat het voordeel grootendeels verloren zal gaan. Het wil mij voorkomen, dat het verband tusschen de manschappen in de groep, in den geest als wij dit b.v. lezen in „La débâcle” en in „Le feu” in de enkele dagen, wellicht zelfs uren na de mobilisatieopkomst, vrij spoedig zal ontstaan.

Ik kan echter niet loochenen, dat bij de door mij aangeprezen wijze van indeeling in een winterploeg van $\frac{1}{3}$, een zomerploeg van $\frac{2}{3}$ van de sterkte der lichting, niet die samenhang kan worden verkregen als bij verdeeling in twee gelijke compagniesploegen.

Ik gaf reeds met een enkel woord aan, dat de thans bij ons vastgestelde vorming der oorlogseenheden niet zoo ondoelmatig is als door den Schrijver der brochure werd voorgesteld. Aangezien ik mij echter met het thans geldende stelsel niet ten volle kan vereenigen, vermeen ik hier te moeten vermelden, op welke wijze ik mij het ontstaan der oorlogseenheden denk. Aan het thans geldende stelsel kleeft m.i. het onvermijdelijke nadeel dat zeven lichtingen, d. i. een *oneven aantal*, moeten dienen om een *even aantal* eenheden samen te stellen; dit leidt op den duur noodzakelijk tot een verbrokkeling en tot het vereenigen van manschappen, die nimmer samen dienden, in een zelfde compagnie.

Ik zou er dan ook de voorkeur aan geven, om, telkenmale tegen het einde der vervolgoefeningen al het bij de schoolcompagnieën ingedeelde personeel te verdeelen over de vier compagnieën van het uit de schoolcompagnie ontstaande oorlogsbataljon. In iedere compagnie treft men dan manschappen van alle lichtingen — d. i. bij de veldbataljons van de 7 jongste, bij de reservebataljons van de 8 oudste lichtingen — aan, in iedere compagnie komen dan in dezelfde verhouding ouderen en jongeren voor, de jongste lichting en de lichtingen, die het laatst aan herhalingsoefeningen deelnamen, kunnen als de best geoefenden worden beschouwd, de compagnieën zijn dus dientengevolge meer gelijkwaardig.

Neemt, zooals door mij wenschelijk wordt geacht, de jongste lichting nog deel aan de herhalingsoefeningen, zoo heeft ieder man, vóór hij met groot verlot vertrekt, in de eigen oorlogcompagnie gediend; in iedere oorlogcompagnie worden steeds drie lichtingen aangetroffen, die tegelijk onder de wapenen waren. Hierdoor is dus ook reeds een zekere mate van samenhang verkregen.

Ik ben thans gekomen aan mijn derde stelling, betrekking

hebbende op het al of niet behouden van het reservekader instituut.

Schrijver der brochure wil dit instituut en daarmee tevens de intermitterende opleiding opheffen o.m. ook tot besparing van kosten.

De intermitterende opleiding, thans omvattende twee perioden van 75 dagen en een van 50 dagen, ware beter te splitsen in vier perioden van 60 dagen. Niet alleen zou daardoor iedere periode in de vacantie der studerende jongelieden vallen, doch bovendien zou het totaal van 8 maanden gelijk worden aan den duur der opleiding wanneer deze onafgebroken aan de scholen voor verlofsofficieren geschiedt.

Als gevolg hiervan zouden in die twee vacantiemaanden vier ploegen intermitterend dienenden aanwezig zijn. Laat men nu tot de intermitterende opleiding toe $\frac{1}{5}$ gedeelte van het totaal aantal officiers-adspiranten, zoo zullen indien dit totaal b.v. 750 bedraagt, daarvan 600 deelnemen gedurende 8 maanden aan de onafgebroken opleiding en 4×150 d.i. dus ook 600 gedurende 2 maanden aan de intermitterende opleiding.

Rekent men 1 officier-instructeur voor 15 leerlingen, zoo kan met één stel van 40 leeraren worden volstaan, die zoowel aan de onafgebroken als aan de intermitterende opleiding werkzaam zijn, bij uitsluitend onafgebroken opleiding zouden er 50 noodig zijn. Aangezien ook de sterkte van het onderofficiers- en verder hulppersoneel alsmede ook de legering daarmee verband houden, behoeft, uit een kosten-oogpunt althans, de intermitterende opleiding niet te worden opgeheven.

Van een militair standpunt zijn echter aan die opleiding tal van nadeelen verbonden; behoudt men die opleiding, zoo geschiedt dit dan ook uitsluitend om tegenover de zware belasting die men op de schouders der reserveofficieren legt, aan een gedeelte hunner althans eenige tegemoetkoming te verlenen.

Schrijver wil nu verder het reservekader doen vervallen en de benodigde reserveaanvoerders uitsluitend door kaderdwang verkrijgen, welke dwang dan niet alleen zou gelden

voor de intellectueelen onder de gewone dienstplichtigen, doch zich zou uitstrekken tot alle in de jaarklasse voorkomende intellectueelen.

Hij acht dit noodzakelijk wjl, naar zijn meening, onder de gewone dienstplichtigen een onvoldoend aantal intellectueelen voorkomen. Heb ik Schrijver goed begrepen, dan verdeelt hij de jongelingschap in twee categorieën n.l. intellectueelen en niet-intellectueelen. Uit eerstgemelde categorie moet dan het kader voortkomen, dat, wanneer men de korporaals als onderofficier beschouwt, 25 % van de jaarklasse zou bedragen.

In werkelijkheid heeft men nu ongeveer noodig aan officieren 3 %, aan sergeanten 12 %, d.i. totaal 15 %, als korporaals kunnen m.i. gevoegelijk de best geoefende handigste soldaten optreden.

Uitgaande van het verschil in eischen, die men aan den officier en aan den onderofficier moet stellen en met erkenning van het beginsel, dat aan een hooger intellectuele zwaardere lasten mogen worden opgelegd dan aan een intellectueel lager staanden, wil het mij voorkomen, dat men de jongelingschap beter zou kunnen verdeelen in drie categorieën en wel:

- a. de hoog-intellectueelen, d.i. zij die het einddiploma H. B. S. 5 of daarmee gelijkstaand diploma verwierven;
- b. de midden-intellectueelen, die het diploma H. B. S. 3 behaalden;
- c. de niet-intellectueelen.

Categorie *a.* zou dan de officieren, categorie *b.* de onderofficieren, categorie *c.* de soldaten moeten leveren.

In het jaar 1923 kwam nu inderdaad onder de gewone dienstplichtigen het vereischte aantal van 3 % niet voor en ware het dus noodig geweest, ook nog daarbuiten te grijpen, in 1924 daarentegen was het aanbod gelijk aan, wellicht zelfs iets grooter dan de vraag, in 1925 zal zich dit wellicht nog herhalen, daarna is, gezien de aantallen jongelieden, die op het huidige oogenblik middelbaar onderwijs genieten, vermoedelijk weder een inzinking te verwachten.

De mogelijkheid is dus niet uitgesloten, dat in de toekomst

het aanbod weder beneden de vraag zal blijven en dus ook de categorie der buitengewone dienstplichtigen zal moeten worden aangesproken. Het is echter onnoodig, daartoe alle hoog-intellectueelen in te lijven, men neme er niet meer dan men noodig heeft, door loting ware uit te maken, wie hierdoor zal worden getroffen.

In ronde cijfers worden van de jaarklasse $\frac{2}{7}$ afgekeurd, $\frac{3}{7}$ als gewoon dienstplichtige ingelijfd, terwijl $\frac{4}{7}$ buitengewoon dienstplichtig blijven; van de geheele jaarklasse dient dus ongeveer $\frac{1}{3}$ of 33 %. Blijkt nu het onder de gewone dienstplichtigen te verwachten aantal intellectueelen onvoldoende, dan zal deze categorie een hooger percentage, b.v. 50 of 60 moeten leveren, de hoog-intellectueelen loopen dus een grootere kans om te worden ingelijfd dan de niet-intellectueelen. Feitelijk komt het neer op een afzonderlijke loting voor de hoog-intellectueelen.

Tot nu toe bleek het onder de gewone dienstplichtigen voorkomende aantal midden-intellectueelen voldoende om in de behoefte aan onderofficieren te voorzien; mocht ook echter dit aantal verminderen, zoo ware op overeenkomstige wijze te werk te gaan als ten aanzien van de hoog-intellectueelen.

Aangezien nu echter in iedere provincie en gemeente van het Rijk de verhouding tusschen hoog-, midden- en niet-intellectueelen een verschillende is, zoo moet bij de loting op bijzondere wijze te werk worden gegaan. Het zou mij te ver voeren, dit thans gedetailleerd aan te geven, ik moge hier echter verwijzen naar het artikel van den gen.-majoor Jhr. v. SCHUD, voorkomende in de November-aflevering van „de Gids”.

De vraag is nu echter of, in geval het aanbod beneden de vraag blijft, het vereischte aantal op de hiervoren aangegeven wijze moet worden verkregen door eene afzonderlijke loting, dan wel of de ontbrekenden zouden kunnen worden verkregen door vrijwillige aanmelding.

Oppervlakkig beschouwd zou, mits het vereischte aantal slechts verkregen wordt, het ons — militairen — feitelijk onverschillig moeten zijn, hoe dit geschiedt, toch is dit niet in alle opzichten juist.

Geschiedt het beschikbaar stellen door een uitgebreide loting, dan verkrijgt men, dat alle reserveofficieren langs den weg van den dwang verkregen worden, ruimt men ook een plaats aan de vrijwillige aanmelding in, dan heeft althans een gedeelte dier officieren den last vrijwillig op zich genomen.

Uit den aard der zaak kan op vrijwillige aanmelding slechts worden gerekend, indien daaraan voordeelen zijn verbonden.

Die voordeelen zouden hierin kunnen bestaan:

a. dat de bedoelde vrijwilligers in stede van 24 slechts 16 jaar oefenplichtig blijven en dus na het 36e jaar niet meer onder de wapenen behoeven te komen;

b. uitsluitend aan de vrijwilligers en dan nog slechts tot een beperkt aantal, n.l. $\frac{1}{5}$ van het totaal, worde toegestaan aan de intermitterende opleiding deel te nemen;

c. aan de vrijwilligers worde een jaarlijksche toelage verleend.

Ziet men, ter wille der kosten, van laatstgenoemde tegemoetkoming af, dan blijven slechts de twee eerstgenoemde over; het is de vraag of deze voordeelen voldoende zullen zijn om een voldoende aantal vrijwilligers te trekken. Naar mijn meening kan die vraag bevestigend worden beantwoord.

Het schijnt n.l. dat met het hooger worden van den leeftijd het onder de wapenen komen, d.i. het gedwongen afstaan van een groot gedeelte der zomervacantie, meer bezwarend wordt, en het zou dus kunnen voorkomen dat men de voorkeur geeft aan een vrijwillige verbintenis geldende voor een tijd van 16 jaren, boven de kans, dat men gedurende 24 jaren den dwang zal moeten dragen. Het gaat er feitelijk om, hoe groot die kans zal zijn; meldt niemand zich vrijwillig aan, dan zal een grooter percentage intellectueelen ingelijfd moeten worden.

Zooals bekend is, gaat thans de kaderdwang feitelijk niet verder dan tot en met de eerste opleiding van één jaar en staat het den voor de officiersopleiding aangewezenen vrij, de betrekking van officier al dan niet te aanvaarden. Ik ga uit van de onderstelling, dat die dwang zal moeten gelden niet alleen voor de eerste opleiding, doch zich ook zal uit-

strekken tot de herhalingsoefeningen (12 in 24 jaar + cursussen) voor de officieren voorgeschreven. Aangezien nu alle jongelieden met het einddiploma H. B. S. 5 of daarmee gelijkstaand examen, als het ware voorbereid zijn om reserve-officier te worden, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat zij, voor wie in den strijd om het bestaan, dat diploma niet onmisbaar is, daarvan zullen afzien en dat dus het aantal hoog-intellectueelen zal dalen. Het gevolg hiervan zal zijn, dat een grooter percentage door loting zal moeten worden verkregen, dientengevolge stijgt weer de prikkel om liever vrijwillig een lichter last te aanvaarden dan onder dwang een zwaarder last te moeten torsen.

Het behoud van de vrijwillige aanmelding heeft nog een ander bijkomend voordeel.

Neemt men aan, dat de rang van reserve-kapitein na 14 à 16 jaren wordt bereikt, dan komen feitelijk de vrijwilligers niet meer voor het bekleeden van dien rang in aanmerking. Aangezien nu echter in de krijgsmacht het aantal kapiteins tot dat der luitenants zich verhoudt ongeveer als 1 tot 4 à 1 tot 5, kan, zelfs wanneer men een zeker verloop in aanmerking neemt, toch niet ieder reserveluitenant kapitein worden en is het dus een voordeel, indien een gedeelte hunner daarvoor afvalt.

Uit het bovenstaande moge blijken, dat het geen enkel nadeel oplevert, indien men de vrijwillige aanmelding behoudt; levert zij geen of te weinig aspiranten, zoo is daarvan een loting met minder kans op vrijloting het gevolg.

Gaarne zou ik nog eenige woorden gewijd hebben aan het belangrijke hoofdstuk VII der brochure, betrekking hebbende op het beroepskader; de mij heden avond ter beschikking gestelde tijd laat dit echter niet toe; de stof is bovendien zoo uitgebreid, dat de behandeling daarvan meer dan „eenige woorden“ zou eischen.

M. H. Ik ben thans aan het eind mijner voordracht gekomen.

De omstandigheid, dat ik in mijn jongere officiersjaren herhaaldelijk met de opleiding van kader werd belast, heeft

mijn belangstelling voor dat gedeelte van het militaire vraagstuk opgewekt. Het deelnemen aan de beraadslagingen der Commissie voor de voortgezette opleiding der reservekaders en de omstandigheid, dat ik als troepencommandant ook in de praktijk den gang van de kaderopleiding kon gadeslaan, schonken mij de gelegenheid, mijn volle aandacht aan dat onderwerp te wijden. Waar nu door de Standaardbrochure een behoorlijke encadreering van het leger ernstig wordt bedreigd, heb ik vermeend, daartegen mijn stem te moeten verheffen.

Hoop ik eenerzijds, dat mij niet zal worden verweten, dat ik, beroepsofficier zijnde, mij ten doel heb gesteld vóór alles een inkrimping van het beroepskader te verhinderen, anderzijds hoop ik, dat mij niet de blaam voor de voeten zal worden geworpen, dat, zelf aan den rand van het militaire graf staande, de belangen mijner jongere beroepscollega's mij onverschillig zouden zijn.

De heer LINDEN: Mijnheer de Voorzitter. Wanneer ik had geweten, dat de geachte inleider een bestrijding zou geven van de artikelen in De Standaard, dan zou ik mij hebben voorbereid op een verdediging van die artikelen, welke ik de enige logische oplossing voor ons nationaal weermachtsvraagstuk acht, zooals ik in Allen Weerbaar en in Mavors heb doen blijken.

Daar ik het niet wist en door de onmogelijkheid tot schrijven wegens een ongeval, heb ik mij beperkt tot de tweede stelling van den geachten inleider, die luidt: *Van een zakelijk militair standpunt gezien is opheffing van het instituut der vooroefeningen gewenscht.* Tegenover deze stelling zou ik willen aanvoeren:

1°. dat het instituut, zooals wij dat thans kennen in niets gelijkt, op datgene, wat de ontwerpers zich van de vooroefeningen hebben voorgesteld;

2°. dat daarentegen de vooroefeningen veel nut kunnen stichten, in den door de ontwerpers gedachten vorm, voor de juiste keuze der beste elementen voor de officiers-opleiding, zooals dit vóór den oorlog het geval was;

3°. dat het stelsel dan ook — zij het in anderen vorm — niet meer kan worden gemist en geen noemenswaardige kosten behoeft mee te brengen.

De oorspronkelijke voorstanders van de vooroefeningen hebben het leger nader tot het volk willen brengen, hetgeen door de mobilisatie nog noodiger was geworden dan daarvoor. Zij hebben beproefd de vooroefeningen in de haardsteden daartoe te bevorderen in een tijd, toen de achtmaand-sche oefeningstijd eigenlijk slechts 4 maanden eerste opleiding beteekende en dan nog alleen tot datgene, wat buiten de kazerne kon worden onderwezen. Zij hebben daarbij overwogen, op welke wijze de goed voorbereide en opgeleide man kon beloond worden voor zijn ijver en opofferingsgezindheid.

Dat zulks heel wat anders is dan het instituut in den huidige vorm, moge verklaren, dat ik van meening ben, dat de alom gehoorde bezwaren, gericht zijn tegen de *uitvoering* en niet tegen het gronddenkbeeld der *vooroefeningen*. Ik heb dit in no. 37 van dezen jaargang van *Allen Weerbaar* uiteengezet en ik geloof, dat men niet moet spreken van afschaffen der vooroefeningen, doch van hervormen in den zin van volkomen vrijwillige, zoo ruim mogelijk openstaande ¹⁾ deelneming, waarbij de instructie moet berusten in handen van op dezelfde wijze verkregen beroeps- en verlofs-instructeurs.

Zij, die in deze richting willen, vinden mij dadelijk aan hun zijde.

In verband met den tijd wil ik niet uitwijden. Een uiteenzetting van zulk een systeem zou een heelen avond vergen.

Ik hoop, evenwel, dat men het vraagstuk eens van dit standpunt wil bekijken.

De heer KËs: Mijnheer de Voorzitter. Geachte Vergadering. In het Handelsblad las ik als 2de stelling van Generaal-majoor WITTEBT „Opheffing Vooroefeningsinstituut uit een zakelijk militair oogpunt”.

¹⁾ Het plan, alleen de dienstplichtigen vóór te oefenen, is nog meer afwijkend van de oorspronkelijke gedachte dan de bestaande wijze van vooroefenen en dus nog meer te ontraden. L.

Aangezien ik diep overtuigd op het standpunt sta, dat uit een militair oogpunt het Vooroefeningsinstituut juist moet blijven bestaan en doorgevoerd, kwam ik gaarne naar Den Haag en voor mijn persoon en als secretaris der Vereeniging Vooroefeningsinstituut, om kennis te nemen van de nieuwe gezichtspunten, die over het Instituut zouden worden geopend.

Laat ik dadelijk zeggen, dat ik geheel afgescheiden van de andere stellingen zeer teleurgesteld ben over de uitwerking van die stelling.

In de eerste plaats omdat dit weder aanleiding geeft tot de meening, dat het Instituut zal worden opgeheven en de publicke opinie dus weder vertroebeld zal worden. En dat waar ik uit de orders der laatste weken zeer stelling meen te kunnen concludeeren, dat er geen sprake is van opheffing van het Instituut en *dat dit nimmer meer uit onze legerorganisatie zal verdwijnen*. De Telegraaf schreef reeds, dat het Instituut (dat reeds evenveel maal opgeheven is — op papier — als het levensdagen telt!!) nu toch werkelijk geliquideerd zou worden, naar aanleiding der tijdelijke stopzetting der aanmelding bij het *niet-kaderlandstorm-gedeelte*. Dit beoogt echter een reorganisatie, die het Instituut juist voorgoed zal invoeren.

In de tweede plaats omdat het juist generaal WITTERT is, die op opheffing aandringt. Waar immers de commissie WITTERT, die, gepersonifieerd in den hooggeachten inleider, tot taak had een objectief beeld te vormen en te geven van de behoeften der opleiding van het reserve-kader, vind ik dit dubbel teleurstellend.

En in de derde plaats ben ik teleurgesteld, omdat in de weinige woorden aan dit nationale Instituut gewijd, elk gevoelsargument en elk motief van moreelen aard ontbrak. Slechts de bekende in het algemeen geuite uitspraak, dat de Voorgeoefenden niet zouden voldoen. In twee en een half jaar tijds leverde ik, met behulp van drie goede sergeant-majours en een aantal zelf gevormde Kaderlandstormvaandrigen en sergeanten: 260 bewijshouders, 100 geslaagden voor sergeant en 8 geslaagden voor vaandrig af. *Dit*

onder de ongunstigste omstandigheden! Bij een dozijn regimenten van het veldleger werden die sergeanten gedetacheerd en dus kreeg ik door hun ervaringen een goeden kijk op de eischen en beoordeeling. Nagenoeg allen werden toch voldoende beoordeeld. *Ik noodig daarom ieder uit, de minderwaardigheid van de producten mijner afdeling waar te maken.* Als toch voorgeoefenden in het leger komen, die niet voldoen, ligt dat aan plaatselijke toestanden, en leiding, maar kan op dien grond nimmer een *stelsel* veroordeeld worden!!

In dezen tijd, nu het gaat om het bestaan van het geheele leger, nu iederen dag een kabinetserisis nieuwe verkiezingen met alle gevolgen van dien kan brengen, ik herhaal, in dezen tijd, is het daarin wel zaak om in den breede uit te weiden over zooveel sergeanten of zooveel, en 9 of 10 luitenants bij een bataljon enz. enz.?! Moeten we dan niet met alle kracht zoeken naar middelen om het leven van het geheel te redden?! Naar een middel daartoe?!

Ruim honderd jaar heeft de nationale militie in het kazernestelsel de gelegenheid gehad het Nederlandsche Volk op te wekken voor zijn taak in dezen. Het heeft vrijwel geen liefde kunnen verwerven. Slechts luttele jaren heeft de Landstorm daartoe de gelegenheid gehad, en — zonder groote woorden te gebruiken — het heeft inderdaad een ongekende belangstelling opgewekt. Zouden mannen als de Kamerleden DUYMAER VAN TWIST, DECKERS en KRIJGER de circulaire, die ik hier toon, en die dezer dagen over het geheele land is verspreid, onderteekend hebben, indien het Vooroefenings-Instituut stond opgeheven te worden en geen groote ethische waarde had, terwijl deze circulaire dat Instituut juist de aangewezen basis der militaire opleiding noemt?

Mijnheer de Voorzitter, geachte Vergadering, ik meende een en ander naar voren te moeten brengen, omdat ik innig overtuigd ben, dat het Vooroefenings-Instituut, indien het georganiseerd en geleid wordt, op de wijze, die het zoozeer behoeft, volkomen aan de verwachtingen *en meer dan dat*, zal beantwoorden.

Ik heb gezegd.

De heer MERENS. Mijnheer de Voorzitter! Ik zal gaarne eenige opmerkingen maken omtrent de eerste stelling van generaal WITTERT, luidende, dat het beroepskader niet kan worden verminderd en wel op twee gronden, n.l. dat de tegenwoordige sterkte noodig is als minimum voor de enca-dreering van de oorlogseenheden en ten tweede, dat zij noodig is voor de vredesopleiding.

Generaal WITTERT geeft aan, dat er maar één, hoogstens twee beroepsofficieren per bataljon kunnen worden inge-deeld en die acht hij dringend noodig met het oog op de mindere geoefendheid der reserveofficieren. Tenzij die beroepsofficier nu juist de bataljonscommandant is, zal zijn invloed ten goede toch wel uiterst gering zijn; als inderdaad de verlossofficieren minder geschikt zijn voor hun taak, kan hij de aanvoering van het bataljon niet redden. Het eenige middel om de aanvoering aan redelijke eischen te laten vol-doen, is, dat men zorgt, dat de reserveofficieren wél geschikt zijn voor hun taak.

Volgens den M. v. O. zelf, laat de geoefendheid van het verlosfskader nog veel te wenschen over; dit is niet de schuld van dat kader, maar van de organisatie, waardoor zij die voldoende geoefendheid niet kunnen verkrijgen, al heeft men thans nog de gunstige omstandigheid, dat velen teren op de ervaring, in de mobilisatie opgedaan. Met name laat de opleiding voor de hoogere commando's nog alles te wenschen over en toch zullen de reserveofficieren die commando's voor het grootste deel moeten vervullen.

Om die opleiding te verbeteren zal veel geld noodig zijn, vooral ook om door behoorlijke toelagen het kader, dat zich beschikbaar stelt voor de hoogere opleiding en dat zich daarvoor veel tijd, moeite en inspanning zal moeten getroosten, te verkrijgen. Die toelagen stel ik me voor — om de gedachten te bepalen — te bedragen *f* 1400 tot *f* 2400 voor de rangen van kapitein tot kolonel, inplaats van *f* 400 tot *f* 700 thans. Door die hoogere toelagen, die inderdaad iets beteekenen, zal veel mogelijk blijken, dat nu niet mogelijk is; om ze te behouden en ze in de toekomst te vermeerderen, zal men zich opofferingen willen getroosten als vacantes, vrijen tijd enz.

Hoe moet men nu aan die meerdere gelden komen? In dezen kring zal men geneigd zijn, te zeggen, dat dan de oorlogsbegrooting moet worden verhoogd; laten we ons echter niet die illusie maken. De oorlogsbegrooting is thans *f* 59 millioen en zal binnen afzienbaren tijd niet verhoogd kunnen worden, integendeel, ze zal neiging hebben te dalen. Het is een feit, dat die begrooting in hooge mate wordt beheerscht door binnenlandsehe politieke omstandigheden; men moge dat in deze kringen betreuren, het afkeuren, het feit bestaat en men dient er rekening mede te houden.

Men dient die gelden dus te vinden zonder de begrooting te verhoogden. We kunnen hedenavond niet bespreken het vraagstuk van de vermindering van de sterkte van het leger, daar dit punt niet aan de orde is, maar het is wel duidelijk, dat, als men de drie groote factoren, sterkte, oefening en aanvoering, en materieele uitrusting in aanmerking neemt en men de beide laatsten niet beneden toelaatbaar peil wil laten dalen, men zal moeten bezuinigen op de sterkte, zoo de beschikbare fondsen niet toereikend zijn om aan de militaire eischen geheel te voldoen.

Maar wil men met de beperking der sterkte niet te ver gaan, dan moet men nagaan, of men door betere organisatie geen gelden kan vrijmaken op andere posten.

Gaat men de begrooting na, dan ziet men, dat er op een totaal bedrag van *f* 59 millioen voor tractementen, pensioenen, wachtgeldten enz. van beroepskader wordt uitgetrokken een som van ongeveer 27 millioen. Vergelijkt men deze cijfers, dan zou men tegenover de tegenwoordige organisatie niet geheel billijk zijn, daar de begrooting is bezwaard met een bedrag aan pensioenen en wachtgeldten, voortspruitende uit de vroegere sterkere organisatie van het beroepspersoneel. Trekt men dit bedrag, dat op 4 millioen is te stellen, af van beide bovengenoemde sommen, dan houdt men over een totaal van 55 millioen voor de begrooting volgens de tegenwoordige organisatie, waarvan 23 millioen worden besteed voor beroepspersoneel of 42 %. Onder dit beroepspersoneel zijn dan *niet* begrepen marechaussee en politietroepen.

Uit de 32 resteerende millioenen moeten dan worden betaald: alle onkosten voor de dienstplichtigen, kleeding en uitrusting, voeding, legering, voor het verlofskader, dat zooveel sterker is dan het beroepskader, voor het burgerpersoneel, voor administratie, geneeskundigen dienst, onderwijs, bijzondere oefeningen, geniedienst, paarden voor de bereden wapens, marechaussee en politietroepen, en last not least de uitgaven voor den luchtvaartdienst en voor de materiele uitrusting van het leger, die een zoo schrikwekkenden achterstand vertoont.

Behoudens inkrimping van de legersterkte is op deze uitgaven niet te verminderen; integendeel, tal van deze onderdeelen zijn zeer onvoldoende verzorgd. Blijft als eenige post, waarop besparing kan worden verkregen, het groote bedrag van 42 % van de begrooting voor het beroepskader.

Is daarop te bezuinigen, als men tevens het verlofskader op hooger peil brengt?

In de(n) Verlofs officier van Juni 1924 (vóór het verschijnen der Standaardartikelen) heb ik een berekening gegeven — alleen voor de officieren van de infanterie — van de uitgaven bij een vermindering van het beroepspersoneel tot op de helft en de instelling van een bijzonder reservekader waaraan bijzondere verplichtingen worden gesteld, o.a. die van beschikbaarheid voor de opleiding tot den hooger rang onder genot van belangrijke toelagen. Dit bijzondere reservekader zou dan een deel van de taak van het beroepskader moeten overnemen; het zou een tusschenform zijn tusschen het beroepskader en het tegenwoordige reservekader.

Het beroepskader zou in dat b.r. kader kunnen overgaan en de voorwaarden daarvoor stelde ik zoo gunstig, dat mij verweten is in het orgaan van de neutrale Officiersvereniging, dat er geen enkel beroepsofficier zou overblijven, daar allen over zouden willen gaan in het b.r. kader, hetgeen ietwat overdreven is, maar er toch wel op wijst, dat de sterke vermindering van het beroepskader zonder onbillijkheden zou kunnen geschieden.

Ondanks die hooge toelagen, ondanks het feit, dat het zeer

grootte incompleet in de hoogere aanvoedersrangen zou worden opgeheven, kwam ik tot een vermindering van het totaal der uitgaven voor beroeps- en verlofs officieren der infanterie alleen van f 2 miljoen, waarbij de aanvoering veel beter verzekerd zou zijn, terwijl ik *niet* rekende op vermindering der tractementen, die thans reeds heeft plaats gehad. Billijkheidshalve moet ik hierbij vermelden, dat ik er wél op gerekend heb, dat de bataljons van 4 compagnieën en een mitrailleurpeloton zouden worden teruggebracht tot 3 compagnieën en een mitrailleurpeloton, waartegenover staat, dat ik voor de huidige organisatie niet gerekend heb op de noodige sterkte, maar op de aanwezige sterkte, die kleiner is. In mijn gedachtengang is dit een punt van ondergeschikt belang, dat de besparing niet belangrijk zou beïnvloeden.

Die f 2 miljoen zouden — zoo de begroting op peil blijft — kunnen worden aangewend tot betaling van meerdere oefeningen, voor aanschaffing van materieel en voor verdere zeer noodige zaken; door een soortgelijke organisatie voor de onderofficieren der infanterie en voor de andere wapens zou men tot een veel belangrijker besparing op het beroepspersoneel kunnen komen, al zal deze bij de andere wapens veel minder zijn door de noodzakelijke uitbreiding van artillerie en luchtwapen.

Nu is echter de vraag, of het beroepskader moet worden behouden met het oog op de instructie in vreedstijd. Op het voetspoor van generaal WITTERT zal ik alleen hier bespreken de infanterie. Volkomen stem ik met den geachten inleider in, waar hij meent, dat de instructie, althans in de eerste vier maanden, geheel moet geschieden door beroepskader; ik leg mij dus wel stevig vast. Eerst als men een deel van het verlofskader geheel geschikt heeft kunnen maken voor instructeur, kan een deel van het beroepskader voor deze taak door verlofskader worden vervangen.

De sterkte van de zomerploeg was volgens den oorspronkelijken opzet 280 man per regiment, die echter niet allen in werkelijken dienst opkwamen; inderdaad was die sterkte 240 à 260 man in 1922 en 1923. De grootere sterkte op

1-4-1924 kan niet als maatstaf gelden, daar toen voor een korten tijd twee ploegen over elkaar vielen.

Die manschappen verdeelende over drie schoolcompagnieën en een opleidingsecompagnie, is de sterkte van de schoolcompagnie 50 à 60 man, waarbij drie officieren, negen onderofficieren-instructeur en twee onderofficieren-administrateur, te zamen 14 man beroepskader. Nu is het mij wel bekend, dat die allen niet voortdurend beschikbaar zijn, maar toch komt de verhouding mij overdreven voor. Daarbij komt, dat er op die 250 man gemiddeld nog drie beroeps-hoofd-officieren zijn met hun staven, die slechts eenmaal in de twee jaar gedurende enkele weken een werkelijken troep zien, n.l. gedurende de herhalingsoefeningn, die theoretisch drie weken zullen duren.

En dan komt er bij, dat de winterploeg veel zwakker is dan de zomerploeg, zoodat dan het beroepskader, ook volgens het oordeel van inleider, gedurende eenige maanden niet voldoende werk heeft. Zelfs is die winterploeg bestemd om geheel te verdwijnen bij uitbreiding van het aantal voorgeoefenden; de compagnieën waren in Harderwijk, volgens de mededeelingen in de bladen van een luitenant in dat garnizoen, in den winter van '22 op '23 slechts 25 man sterk.

De inleider noemt iets hoogere cijfers, n.l. 80 voor de zomerploeg en 40 voor de winterploeg; vermoedelijk is dit het gevolg van de uitbreiding van het contingent door den Minister van 21.500 op 23.500, waardoor op 1-4-1924 de sterkte van de lichte 1923 nog was 20541 man, tegen 19500 normaal. Van die 20541 man waren er 14043 bij de infanterie tegen 13665 (zie Mem. van Antwoord van Minister VAN DIJK van 25-11-21 blz. 5) minus 12 % (statistiek van Minister POP) of 12025 man normaal.

Blijkbaar zit het onjuiste streven voor, maar steeds het aantal infanteristen op te voeren zonder te letten op de noodzakelijke uitrusting van die sterkte met materiele hulpmiddelen.

Brengt men de sterkte van de infanterie terug op de normale, volgens den opzet van de organisatie VAN DIJK,

met een behoorlijke verdeling van het totaal over zomer- en winterploeg, dan is het beroepskader van de infanterie zeker voor vermindering vatbaar binnen het raam van deze organisatie, nog afgezien van de vermindering door inkrimping van de infanteriesterkte; *mits men voor de betere opleiding van het verlofskader de juiste maatregelen treft.*

Maar we zitten nu in dezen vicieusen cirkel, dat men het beroepskader niet kan verminderen, omdat het verlofskader niet voldoende is gevormd en dat men de opleiding van het verlofskader niet kan verbeteren, omdat de daarvoor noodige gelden worden opgeëischt voor de instandhouding van het beroepskader. Wanneer we dezen vicieuzen cirkel niet weten te verbreken, langs den weg, dien ik heb aangegeven of langs een anderen, zullen we nooit kunnen komen tot een behoorlijke encadrering van het leger.

De heer VAN SLOBBE: Mijnheer de Voorzitter. Generaal WITFERT heeft mij in de gelegenheid gesteld vóór dezen avond kennis te nemen van zijn belangwekkende voordracht, waarvoor ik hem mijn dank breng.

Over het algemeen kan ik mij vereenigen met hetgeen door den geachten inleider is gezegd. Ik verschil echter met hem van meening betreffende enkele punten, die wellicht details schijnen, maar m.i. toch van belang zijn.

Generaal WITFERT wil den aanstaanden verlofs-onderofficier aan de africhting der recruten doen deelnemen, zoodra deze onder de wapenen zijn gekomen. Hij gaat daarbij uit van de stelling, dat de aanstaande onderofficieren gedurende de 3½ maand, dat hun opleiding duurde, een vaardigheid in het soldatenhandwerk hebben opgedaan, die hen in staat moet stellen, deze weder over te brengen op ongeoeffenden.

Mijnheer de Voorzitter. Deze stelling is misschien theoretisch juist, ofschoon ik het moet betwijfelen, daar men dan ook de opleiding der miliciens zou kunnen doen geschieden door juist afgerichte manschappen, die men met een klein handgeld onder de wapenen kon doen blijven. Hoe het

ook zij, de stelling is in de praktijk door mij niet te aanvaarden.

De korte oefentijd van onze miliciens moet worden uitgebuit en daarom moet het onderricht worden gegeven door bevoegden, door uitstekende instructeurs. Wat wil men de aanstaande verlofs-onderofficieren doen onderwijzen? De lichaamsoefeningen, de exercitiën, het schietonderricht, de behandeling der wapens? Zij zullen over het algemeen nauwelijks in staat zijn te voldoen aan zeer eenvoudige eischen, wat hun kennis in die vakken betreft. Als instructeur zijn zij hierbij onbruikbaar; als voorganger zullen velen van hen geen goed figuur maken; als voorganger leeren zij misschien wel iets van de methode, waarop onderricht moet worden gegeven, maar krijgen zij niet met de manschappen het contact, dat overwicht moet verschaffen.

Voor het onderricht in den velddienst en in het gevecht zijn zij zonder twijfel onbruikbaar. Zij hebben er nauwelijks de beginselen van gehad; zij zien de fouten niet, die worden gemaakt.

Hierbij komt, dat zij gedurende ongeveer de helft van hun verderen opleidingstijd tot onderofficier zullen moeten werken onder toezicht van de officieren en onderofficieren der manschappencompagnieën, voor wie de opleiding der soldaten hoofdzaak zal zijn en die de nieuwbakken korporaals niet anders kunnen beschouwen dan als elementen, hinderlijk voor de opleiding en voor de tucht.

Zeker, bij de scholen van verlofsofficieren is een soortgelijke methode noodgedwongen ingevoerd. Maar bij die scholen heeft men te maken met aanstaande officieren, die wat hun ontwikkeling betreft hooger boven den man staan dan de aanstaande onderofficieren der regimenten. Daarbij komt, dat de officieren en onderofficieren der scholen uitgezochte, ervaren menschen zijn, die zich met veel toewijding aan hun taak geven en die gedurende den geheelen opleidingstijd der aanstaande verlofsofficieren met hun opleiding blijven belast. Dat daar de resultaten niet slecht waren, is nog geen reden om het stelsel onder veel minder gunstige omstandigheden in te voeren.

Dat een gehouden proef bij twee regimenten infanterie bevredigende resultaten opleverde moet ik aannemen. Ik sta overigens eenigszins sceptisch tegenover de rapporten, uitgebracht over de resultaten van proeven op opleidingsgebied. De omstandigheden spelen een groote rol; de maatstaf voor vergelijking wordt niet door een ieder op dezelfde wijze aangelegd.

Mijnheer de Voorzitter. Om de genoemde redenen verklaar ik mij een tegenstander van het systeem, door den generaal WITTERT ontwikkeld. Ik kan niet meegaan met het voorstel om de jonge milieien-korporaals te legeren op de kamers der reeruten om hen als voorgangers te doen optreden in den inwendigen dienst en het onderhoud der uitrusting. De praktijk leerde, dat zij op deze wijze allermint overwicht over de manschappen verkrijgen.

Ik kan me nog minder vereenigen met het denkbeeld hen te bezigen als instructeur. Dit zou niet bevorderlijk zijn voor de tucht, niet voor de opleiding der manschappen, niet voor hun eigen opleiding.

Wanneer zij bij de tegenwoordige regeling, na zelf te zijn opgeleid, bij den troep worden ingedeeld, staan zij op een hooger peil. Zij behoeven dan ook niet als instructeur op te treden, doch moeten leeren aanvoerder te worden van den troep. Ook gedurende dien tijd zullen zij wel flaters begaan, zullen zij geen volledig overwicht bezitten over den troep, maar hieraan is nu eenmaal niet te ontkomen. Wel komt het mij wenschelijk voor om de aanstaande onderofficieren gedurende hun opleiding nu en dan in te deelen bij oefeningen der schoolecompagnieën, mits zij dan onder toezicht blijven van hun instructeurs. Dat kan echter eerst gebeuren, wanneer de manschappen eenige maanden onder de wapenen zijn, dus wanneer de aanstaande onderofficier reeds geruimen tijd in opleiding is.

Ik ga om verschillende redenen niet accoord met de denkbeelden, door den schrijver van de Standaardartikeler betreffende de opleiding ontwikkeld, maar ik meen er op te moeten wijzen, dat zijn methode om de aanstaande onderofficieren actief te doen deelnemen aan de africhting van

recruten een geheel andere is dan de methode van den hooggeachten inleider.

De schrijver der bewuste artikelen wil de theoretisch-practische opleiding aan de onderofficiersscholen behouden, maar deze terstond doen volgen door actieve deelneming aan de opleiding, van meet af aan, van de dienstplichtigen. Dit verlofskader komt dus, zelf opgeleid, tegenover geheel onge oefenden.

Mijnheer de Voorzitter. Het verlofskader moet zoo goed mogelijk worden opgeleid; zijn verdere vorming is van veel belang. Maar deze opleiding en deze verdere vorming mogen niet worden verbeterd ten koste van de opleiding van den man.

Ik geloof, dat generaal WITTERT met de geoeffendheid van den man eenigszins de hand wil lichten. Dit komt niet alleen tot uiting bij de behandelde kwestie, maar spreekt ook uit het feit, dat generaal WITTERT de elementaire opleiding van den man wil verkorten, niet omdat dit voor de geoeffendheid voordeelig is, maar omdat dan meer verlofsofficieren kunnen worden ingedeeld bij de vervolgoefeningen. De geachte inleider gaat daarbij van een m. i. verkeerd standpunt uit. Hij zegt, dat men, daar in den zomer de gelegenheid tot opleiden beter is dan in den winter, 's zomers den tijd der elementaire opleiding kan inkrimpen. Maar, Mijnheer de Voorzitter, omdat de opleiding gedurende den winter te wenschen overlaat, mogen we die van den zomer toch niet tot dat zelfde peil verlagen.

Mijnheer de Voorzitter. Naar mijn meening kan van de geoeffendheid van den man niets, absoluut niets af.

Er is nog een ander punt, ten opzichte waarvan ik de meening van den generaal WITTERT niet geheel kan deelen. Hij wenscht bij de vervolg- en bij de herhalingsoefeningen het aantal compagnieën te vergrooten ten koste van de sterkte dezer eenheden. De compagnie wil do generaal dan doen bestaan uit 2 sectiën. Hiertegen is z. i. geen bezwaar, omdat als gevolg van de ruimere opstelling in de diepte bij een compagnie van 4 sectiën in den regel alleen bij de beide voorsectiën daadwerkelijk zou worden geoeffend, terwijl

voorts een compagnie van beperkte sterkte noodig zou zijn om den leider der oefening gelegenheid te geven het geheel te beheerschen.

Mijnheer de Voorzitter. Ik meende, dat de verlofsofficieren een beurt dienden te krijgen in het aanvoeren van oorlogseenheden.

Ongetwijfeld kan het oefenen met compagnieën van twee sectiën zijn nut hebben als inleidende oefening. Als zoodanig is het zelfs noodzakelijk. Het zal bij de vervolgoefeningen dan ook moeten plaats hebben.

Maar we gaan toch in een geheel verkeerde richting, indien we de verlofsofficieren steeds laten werken in verbanden, waarbij de compagnieën bestaan uit 2 voorsectiën. Dan komen toch niet tot hun recht: de opstelling in de diepte bij de verdediging, het gevecht der voorposten, de marschveiligheidsdienst, het houden van verband, het optreden der toebedeelde wapens als zware mitrailleurs en infanteriegeschut, de verbindingsdienst, het aanvullen uit de diepte, de munitieaanvulling, het inzetten van nieuwe krachten, hetzij voor versterking van het front, hetzij voor de manoeuvre. Dan leeren de bataljons-, de compagnies- en de sectiecommandanten toch niet de moeilijkheden der aanvoering. Dan krijgen zij toch een verkeerd beeld van het gevecht. Van het gebruik van vlaggen stel ik mij, evenals generaal WITTERT, niet veel voor.

Men behoeft er niet bevreesd voor te zijn, dat alleen de voorsectiën zullen worden geoefend. De achtersectiën trekken veelal voldoende nut uit de oefening. Bovendien kan men de sectiën bij de meeste oefeningen elkander doen aflossen.

Het voordeel der door generaal WITTERT aangegeven regeling, meerdere officieren te kunnen indeelen, is aanwezig, maar het is niet groot. Maakt men van een aantal manschappen 4 compagnieën van 4 sectiën, dan kan men 20 reserveofficieren indeelen; maakt men er 8 compagnieën van 2 sectiën van, dan zijn er 24 plaatsen voor deze officieren open.

Mijnheer de Voorzitter, voor dit geringe voordeel zou ik de groote nadeelen, die ik noemde, niet willen aanvaarden.

Volkomen accoord ga ik met de meening van den generaal

WITTERT betreffende de waarde van de zoogenaamde kader-gevechtsoefeningen. Ongetwijfeld zijn de oefeningen met troepen hard noodig. Hoe meer de verlofsofficier in den troep kan optreden hoe beter. In onze verhoudingen, generaal WITTERT toonde het nog eens duidelijk aan, kan men de verlofsofficieren, gedurende den tijd, dat zij periodiek onder de wapenen komen, niet steeds bij manschappen indeelen. Van bijloopen, het zoogenaamde „volgen der oefeningen”, leeren zij vrijwel niets.

De kader-gevechtsoefeningen vormen een uitstekend middel om den reserveofficier de noodige kennis, ook de practische, systematisch bij te brengen. Daarom zou ik, zelfs al beschikte men over een voldoende aantal manschappen om de reserveofficiieren voortdurend in te deelen, er toch de voorkeur aan geven, hen aan eenige kader-gevechtsoefeningen te doen deelnemen. Noodgedwongen zal men aan deze laatste oefeningen een ruimere plaats moeten afstaan, dan men wenschelijk acht. Zij werpen echter voldoende nut af, omdat zij in staat stellen aan de deelnemers onderricht in het terrein te geven. En onderricht hebben de verlofsofficieren ongetwijfeld noodig. Een eerste eisch is hierbij, dat de oefeningen worden geleid door daartoe bijzonder geschikte personen.

De heer VAN ERMEL SCHIERER: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren. Mag ik beginnen met den generaal WITTERT mijn dank te betuigen, dat hij mij wel inzage heeft willen geven van zijn lezing van hedenavond en tevens mijn instemming betuigen met het protest, dat de generaal heeft laten hooren tegen de Standaard-brochure.

Met de ons toegezonden stellingen kan ik mijn algeheele instemming betuigen. De uitwerking nagaande, zijn er echter enkele zaken, die ik gaarne wat zou aandikken en eenige andere zaken, waarin ik een verschillend standpunt inneem.

Wat de eerste stelling betreft, is mijn overtuiging, dat ten aanzien van de beroepsofficieren verdere inkrimping *absoluut ontoelaatbaar* is. Er moge misschien op den duur eens een of andere betrekking minder noodig blijken, daar

tegenover staat, dat er zeker ook weer andere functiën ingesteld zullen moeten worden. Het *aantal* zal niet meer verminderd mogen worden.

M. i. stelt de generaal WITTERT den toestand nog te gunstig voor. Hij houdt toch nog 3 officieren over. Bij het bezien van deze zaak moeten wij de vraag stellen, waarvoor we bij mobilisatie onze beroepsofficieren noodig hebben. Dit zal zijn:

1e. Voor de aanvoering in de hoogere rangen.

2e. Voor de hoogere staven.

3e. Voor de africhting der in vreedstijd niet geoefenden voor aanvulling van verliezen en het vormen van nieuwe eenheden.

Voor wat betreft de hoogere rangen moeten we beroepsofficieren hebben van af regimentsecommandant en hooger. Voorts moeten de afdeulingscommandanten der artillerie van het veldleger en bij voorkeur ook de bataljonscommandanten der infanterie van het veldleger beroepsofficier zijn. Op de reserve-officieren moet dan een beroep gedaan worden voor het vervullen van de plaatsen van bataljons- of afdeulingscommandant bij de reserve-regimenten, bij de vestingartillerie, bij de treinen en bij de depots. We vragen dan al meer van hen, dan in alle andere landen, behalve Zwitserland. Engeland bijvoorbeeld stelt tegenwoordig den eisch, dat de bataljons-commandant in het territoriale leger beroepsofficier is, België leidt zelfs geen verlofshoofdofficieren op.

In de staven is een zeer groot aantal beroepsofficieren noodig voor plaatsen, die niet door verlofsofficieren te vervullen zijn.

Als de oorlogsorganisatie der staven bekend zal worden zal eerst blijken hoe groot dit aantal is. Het is zaak de staven goed te organiseren, zoodat het in oorlogstijd te verrichten werk, beheerscht kan worden. Doet men dit niet, dan krijgt men in oorlogstijd onmiddellijk uitbreiding, die dan meestal, doordat men de organisatie niet rustig kan overzien, veel te groot wordt. Dat alles wil niet zeggen dat er geen verlofsofficieren in de staven werkzaam zullen moeten zijn. Voor ordonnansofficier en voor officier-inlichter beschikken we in

geen geval over voldoende beroepsofficieren. Verlofsofficieren zullen hiervoor opgeleid moeten worden.

Ten slotte zullen we beroepsofficieren noodig hebben voor de africhting in de depots en bij de hoogere aanvoering en de staven van nieuw te vormen eenheden. Die africhting in de depots zal veel krachten eischen. We moeten ons toch niet voorstellen, dat we er met onze gewone dienstplichtigen komen. Ook de buitengewone dienstplichtigen zullen in oorlogstijd afgericht moeten worden. Men stare zich niet blind op den oorlog zooals het protocol van Genève dien ziet, den oorlog van allen tegen één, den staat-misdadiger. Die oorlog komt niet. Eerst als er zich in Europa twee groepen van tegenstanders gevormd zullen hebben, die ongeveer tegen elkaar opwegen en het gaat over quaesties, die voor de staten uit andere werelddeelen en misschien zelfs voor Engeland niet van voldoende belang zijn om er het zwaard voor te trekken, dán zal de oorlog komen en dan komt hij niet-tegenstaande Volkenbond en protocol. In dat geval kan voor ons de toestand worden als in 1914 en zullen we onze neutraliteit moeten handhaven en dan zullen dezelfde redenen die in 1914 geleid hebben tot het oproepen der landstormlichtingen, nu dwingen om de buitengewone dienstplichtigen te oefenen. Nemen we aan den oorlog deel, dan zal de eerste eisch van den bondgenoot zijn — waar nagenoeg alle landen naar verhouding veel sterker jaarcontingent hebben dan wij — oefening onzer buitengewone dienstplichtigen.

Houdt men met deze eischen rekening dan zal men in de bataljons nog minder beroepsofficieren hebben dan de generaal WITBERT aanneemt. Bij de veldartillerie is de toestand al zóó, dat in de batterijen in den regel geen beroepsofficieren voorkomen. De commandant van de schoolbatterij is in den regel afdeelingsecommandant, de beide luitenants zijn in den afdeelingstaf, waar men over twee geroutineerde beroepsofficieren moet kunnen beschikken voor de vuurberekeningen en den meetdienst.

Ik meen dan ook dat bij de tegenwoordige indeeling der beroepsofficieren de aanvoering allerminst gewaarborgd is. En dan kom ik weer tot hetgeen ik reeds meermalen in het

Wetenschappelijk Jaarbericht heb betoogd: men geve den commandanten der schoolcompagnieën den majoorrang en deele bij elke compagnie in één kapitein en één luitenant. De tractementen zoodanig te regelen, dat hierdoor geen meerdere kosten ontstaan. Ik krijg dan per regiment op denzelfden grondslag als de spreker van hedenavond: 3 majoors, 5 kapiteins, 6 luitenants, die ik zou wenschen te bestemmen als volgt: 3 majoors bataljoncommandanten, 2 kapiteins regimentsadjudanten, 1 kapitein per veldlegerregiment bestemd als aanvulling voor uitvallende majoors of kapiteinsadjudanten, ¹⁾ 2 kapiteins bij het depot, 1 luitenant, commandant der regimentsverbindingsafdeeling, 3 luitenantsadjudanten bij de reservebataljons, ²⁾ 2 luitenants bij het depot. ¹⁾

Ik heb dan het voordeel, dat de majoorrang vroeger bereikt wordt en dat de bataljons ook werkelijk gecommandeerd worden door majoors, die de geschiktheid voor dien rang bezitten en niet door de toevallig oudste kapiteins.

Ook ten aanzien van de reserveofficieren bereik ik een groot voordeel als de majoorrang op jeugdigen leeftijd, 35 à 40 jaar, bereikt wordt. Ik heb ze dan veel langer in dien rang beschikbaar en behoeft er dus veel minder op te leiden en ik zal gemakkelijk liefhebbers vinden voor vrijwillige opleiding tot dien rang. Want gedwongen opleiding tot majoor acht ik beslist verkeerd. Ik vermijd dan de dwaasheid die we nu zien, dat men menschen opleidt voor majoor en na hun 40ste jaar nog eenige jaren rijles geeft, die op hun 48ste à 49ste jaar dien rang bereiken, op hun 50ste wegens eindiging van hun dienstplicht ontslagen worden.

Van de onderofficieren zou ik ook meer willen bestemmen voor de depots, zeker de s.m.i., die daar de beste diensten zullen kunnen bewijzen; de s.m.a. óf als administrateur bij de depots, waar goede administrateurs noodig zijn of als fungeerend adjudant-onderofficier bij de bataljons, waarbij ik hen dan echter liever in vreedstijd dien rang zou geven, ook zonder meerdere totaalkosten.

¹⁾ Zullen nog meermalen moeten vervallen, als officieren voor hogere staven aangewezen moeten worden.

Overigens zou ik op de hogere onderofficieren nog waar eenigszins mogelijk wenschen in te krimpen.

Ik zou voorts de oplossing van het onderofficiersvraagstuk willen zoeken eenigermate in de richting waarin deze nu gezocht wordt, doch dan op andere wijze, daar op 't oogenblik succes uitblijft. Ik zou dienstplichtige onderofficieren ertoe willen bewegen om 3 jaar na te dienen, waaronder een aanvullende opleiding van eenige maanden. Voor hen zou ik het capitulantenstelsel willen invoeren, d. w. z. ik zou hen na 3 jaar de voorkeur willen geven voor een rijksbetrekking of betrekking bij een bedrijf, waarop het Rijk invloed uitoefent en hen daarop het recht verzekeren, dan wel hen naar keuze een behoorlijk hooge premie uitkeeren. De tractementen van deze onderofficieren, die in den regel nog ongehuwd zullen zijn, kunnen vrij laag zijn. Ik verwacht bij een overgang in een andere rijksbetrekking op dezen vrij jeugdigen leeftijd minder bezwaren dan bij een capitulantenstelsel op hooger leeftijd, waarbij de onderofficieren tusschen andere ambtenaren ingeschoven moeten worden. Ik verwacht alsdan ook wel liefhebbers.

Op deze wijze kan ik beschikken over een vrij groot aantal meer geroutineerde onderofficieren, die nog enkele herhalingsoefeningen zouden kunnen medemaken. Vast doordienen b.v. als sergeant 1e klasse zou ik slechts door zooveel willen laten doen als noodig is voor een behoorlijke aanvulling van de hogere onderofficiersrangen. Deze zouden echter ook allen de hogere rangen moeten bereiken en door moeten dienen tot den vollen pensioensleeftijd (bijv. 55 jaar); overgang naar de reserve met pensioen zooals tegenwoordig zou ik dan slechts bij uitzondering willen zien toegestaan bijvoorbeeld indien op een bepaalden leeftijd door vertraging in de bevordering de hogere rangen nog niet bereikt zijn. Voor wat betreft het vooroefeningsinstituut, zooals dat thans werkt, met zijn te lange verkorting van oefentijd, sta ik geheel op het standpunt van den generaal WITTEK. Ik acht het op het oogenblik een instituut ter wille van de politiek, niet ter wille van het leger, in welke meening ik

bevestigd wordt, door de zoeven door een der sprekers genoemde namen. Het resultaat is, dat het door zijn onregelmatige werking ten aanzien van de sterkte der ploegen en door de noodzakelijkheid om bij het oefeningsprogramma rekening te houden, met het na 4 maanden verschijnen der voorgeoefenden, belemmerend werkt op de oefening in het leger. Daarbij komt dat hoogstens verkregen wordt door de zeer goede instructeurs, dat de oefening even goede resultaten afwerpt als die in het leger. Waar het stelsel dan nog vrij groote bedragen kost, zeg ik in de tegenwoordige bezuinigingsperiode „afschaffen”. Tegen een vooroefening, die belangrijk minder verkorting van oefentijd gaf en een vooroefening, die hoofdzakelijk beoogde kadervorming, zou ik, als de kosten niet te hoog waren, geen bezwaren hebben.

De door afschaffing eventueel vrij komende *officieren*, zou ik niet willen laten vervallen, ten minste niet het aantal beroepsofficieren met dat aantal verminderen. Hier doet zich voor, wat ik zoeven zeide: er zullen betrekkingen kunnen vervallen, andere zullen moeten worden ingesteld. Zoo zal bij invoering van infanteriegeschut een beroepsofficier in vredes- en oorlogstijd als batterijcommandant noodig zijn; uitbreiding van het aantal officieren der luchtdoelartillerie zal op den duur noodig zijn. Voorts zou ik de tweede luitenant met minder dan twee jaar dienst boven de sterkte willen voeren. Het is nu toch een onjuiste regeling, dat een zoo even aangesteld officier voor oorlogsfunctie als het ware gelijk staat met een oud-luitenant met 15 dienstjaren. Ik zou dan de beroepsofficieren twee jaar na aanstelling willen bevorderen tot eerste luitenant. De verlofsofficieren zullen in de toekomst naar het schijnt na hun bevordering tot vaandrig, twee jaar moeten wachten op hun aanstelling tot officier om niet voor te komen bij de cadets, die met hen gelijktijdig die school doorloopen en eerst 2 jaar daarna officier kunnen worden. Ik zou dat niet wenschen. Ik zou de aanstelling tot officier van den reserve-officier tot 2e luitenant willen doen geschieden als tot dusverre, dus na ± 1 jaar dienst. Ik zou dan echter de bevordering tot 1e luitenant eerst willen doen geschieden na ± 4 jaar, waardoor zij alsdan weder

onmiddellijk zouden kunnen volgen op de beroepsofficieren, die na 2 jaar 1e luitenant zouden worden.

Mijne Heeren, bij gebrek aan tijd moet ik de bespreking van de verschilpunten met den spreker van hedenavond achterwege laten, wat te eerder kan, daar ik daarbij over het algemeen instem met het door den kapitein VAN SLOBBE gesprokene.

De Heer ZEGERS. Mijnheer de Voorzitter! Ik mag wel beginnen mijn bewondering uit te spreken, over de zoo duidelijke en van groote ervaring getuigende inleiding, die de generaal Jhr. WITTERT dezen avond gegeven heeft tot een vraagstuk, dat even actueel is, als het een ieder die de noodzakelijkheid van een *goed* leger beseft, na aan het hart ligt.

Overtuigd als ik ben, dat dit onderwerp, zoowel door den inleider, als door de sprekers die hedenavond gedebatteerd hebben, van zeer vele zijden is gezien, kan ik toch niet nalaten eenige minuten van uwe aandacht te vragen voor een ondersteuning van een gedeelte van stelling I van den hooggeachten inleider.

Als uitgangspunt herinner ik u dan aan de vergadering van onze vereeniging op 30 Nov. 1923, waarin de kapitein KOSTER van den G. S. van het N. I. leger, op zoo meesterlijke wijze heeft aangetoond, dat de *moreele* factoren, meer nog dan ooit te voren van allesbeheerschenden invloed zijn in het gevecht en dat het *kennen* en daardoor *bij intuïtie begrijpen* van de ziel van den troep dien men aanvoert, de beste kans schept, om den soldaat in kritieke oogenblikken de goede impuls te geven, zijn duren plicht te doen.

En uit het op deze voordracht gevolgde debat, klinken mij de woorden van onzen C. V. nog in de ooren, „we zijn er nog niet, indien de officier heldere, goed doordachte tactische bevelen geeft. Het gewichtigste en moeilijkste deel van zijn taak is juist de hardnekkige, onafgebroken en onvermoeide strijd tegen alles wat het *moreel* kan ondermijnen”.

Ook heeft men kort geleden van den Zwitserschen majoor AUDERREGG — in zijn opstel „Lorsque la guerre recommen-

cera'' (rev. mil. suisse Oct. 1924) — de volgende uitspraken kunnen lezen, die waard zijn gememoreerd te worden:

„Plus que jamais, notre armée a besoin d'une *solidité morale à toute épreuve* (curs. S.), pour pouvoir subir sans défaillance l'effet des machines de l'adversaire.”

„Et quels que soient les matériels et les machines dont nous pourrions doter notre armée, nous devons, en toute première, ligne, placer *l'éducation morale de nos troupes*. (Curs. S.)”

Is het niet alsof dit ook voor ons geschreven ware?

Mijnheer de Voorzitter, indien ik thans de vraag zou willen trachten te beantwoorden, welke elementen in *ons* leger zouden moeten samenwerken om die „*Solidité morale à toute épreuve*” te helpen bevestigen, dan kan het antwoord luiden:

- a. Een *goede leiding* door de „hogere” commandanten en staven;
- b. een *goede aanvoering* in de lagere commando's;
- c. een *goede opleiding* van kader en troep;
- d. een *voldoende eerste oefeningstijd* en
- e. een *voldoende bewapening*.

Mijnheer de Voorzitter, zolang de leiding, vertegenwoordigd door onze hogere commandanten en staven, blijft berusten bij de besten uit het korps beroepsofficieren, die zich tot *levenstaak* gesteld hebben in het leger een schild en zwaard te smeden en deze zoo noodig te hanteeren tot bescherming van onze onafhankelijkheid en *dus* van onze Nederlandsche cultuur, dan is er alle reden om aan te nemen, dat deze leiding goed kan en zal zijn.

Zelfs in een militieleger als het Zwitsersche, breekt zich de gedachte meer en meer baan, dat die *leiding* moet berusten in de handen van *beroepsofficieren*.

Deze leiding toch vergt een *jarenlange militair-technische* studie, vorming en ervaring, die de verlofsofficieren zich uit den aard der zaak niet kunnen eigen maken, tenzij zij zolang in hun betrekking of bedrijf gemist kunnen worden, dat zij zich ook *jarenlang* op militair gebied kunnen bekwa-

men, waardoor ze dan echter *gecamoufleerde beroepsofficieren* zouden zijn geworden.

Het allereerst noodzakelijke element om de „solidité morale” van *ons* leger te helpen samenstellen, is dus naar mijn meening aanwezig.

Kan dit nu ook aangenomen worden, ten aanzien van de *aanvoering* in de lagere commando's?

Deze ligt reeds voor een groot gedeelte in de handen van onze *verlofsofficieren* en de neiging bestaat, om steeds meer van deze taak aan *hen* te willen overdragen.

Mijnheer de Voorzitter, een goede aanvoering vereischt behalve een goed physiek:

- 1e. karakter,
- 2e. gezond verstand,
- 3e. algemeene ontwikkeling,
- 4e. militaire kennis,
- 5e. het begrip „hoe den soldaat te behandelen”.

Er is naar mijne meening geen reden om aan te nemen, dat de verlofsofficier-aanvoerder achter zou staan bij zijn beroepscollega, voorwat betreft het toonen van *karakter-grootheid* in oogenblikken van gevaar of andere moeilijke omstandigheden.

Hetzelfde geldt ten aanzien van het *gezond verstand* en de *algemeene ontwikkeling*, indien daarmede bij de aannahme van reserveofficieren voldoende rekening wordt gehouden.

Hoewel de „*militaire kennis*” van de lagere aanvoerders niet zoo groot behoeft te zijn, dat verlofsofficieren niet de intellectuele gaven zouden bezitten, om die militaire kennis voldoende te *kunnen* beheerschen, meen ik toch te mogen betwijfelen, of deze bij alle verlofsaanvoerders thans wel voldoende aanwezig is.

De verklaring ligt echter, dunkt mij, voor de hand. Eensdeels kan deze immers gevonden worden in de omstandigheid, dat wij in een overgangstijdperk op taktisch en organisatorisch gebied leven, waarin het zelfs voor beroepsofficieren moeilijk is, om op de hoogte van hun taak te blijven, doch bovendien en vooral in het feit, dat de moderne burgermaatschappij in *ons* land, in vrijwel de meeste vakken.

of betrekkingen zoozeer de volle aandacht en energie van den intellectueelen mensch opeischt, dat men niet verwachten *kan*, dat het *meerendeel* der reserveofficieren zich voldoende voor hun oorlogstaak zullen blijven voorbereiden.

Dit laatste lijkt mij een kardinaal punt om in het oog te vatten, indien men onze verlofsofficieren vergelijken wil met die van landen, waar b.v. een groote klasse van landgoedbezitters aangetroffen wordt, met die van landen als Zwitserland, waar zeer vele intellectueelen in het hotelbedrijf werkzaam zijn, in 't algemeen dus landen, waar vele reserveofficieren gedurende bepaalde tijden van het jaar, met minder bezwaar dan bij ons uit hun burgerwerkkring gemist kunnen worden en meer gelegenheid hebben, zich voor hun oorlogstaak voor te bereiden.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen op grond van vorenstaande overwegingen te mogen aannemen dat de „*militaire kennis*” van *onze* verlofsaanvoeders, op het *huidige* oogenblik, *in vele gevallen* onvoldoende is, om in oorlogstijd een compagnie of bataljon te kunnen aanvoeren. Zooals hedenavond reeds door een der debaters werd opgemerkt heeft de minister van oorlog zich zelf reeds in dezen geest uitgelaten.

Hetzelfde nu valt op te merken, omtrent het begrip „hoe den soldaat te behandelen”. Dit toch is grootendeels een kwestie van routine en ervaring, d.w.z. men moet *geruimen tijd* men den troep in aanraking zijn geweest.

Een wel aardig artikel in „the Coast Artillery Journal Oct. 1924”, getiteld „Handling the Soldier”, wijst daar nog eens op. Na betoogd te hebben dat een commandant moet trachten een zoodanigen geest in zijn soldaten te brengen dat „*they want to do, what you want them to do*”, eindigt het aldus: „This is the intangible quality in leadership, which so few officers master *while yet young in service* (cursive-ring S.) and therefore still intimately in contact with the enlisted man”.

Beroepsofficieren verkrijgen de noodige routine en ervaring, om als comp.-commandant te kunnen optreden, eerst na *cenige jaren* actieven dienst in den troep. Zou deze nu den jongen reserveofficieren maar aanwaaien in den korten

tijd, die ze thans in den troep doorbrengen, voordat ze aan de beurt zijn, om tot kapitein bevorderd te worden?

Ik zonder natuurlijk de verlofsofficieren uit, die geruimen tijd in de mobilisatieperiode gediend hebben en de vele oud-beroepsofficieren, doch deze zullen geleidelijk verdwijnen en vormen slechts een *tijdelijke* bate.

Mijnheer de Voorzitter, hoe meer de reserveofficieren in „*militaire kennis*” en het begrip „*handling the soldier*” te kort schieten, des te grooter wordt de wissel getrokken op hun karakter, algemeene ontwikkeling en gezond verstand. Laten we hopen, dat in oorlogstijd in vele gevallen zal blijken, dat „karakter” al het andere kan vergoeden. Men zal echter op dezen onzekeren gunstigen factor voor den *doorsnede mensch* niet mogen rekenen.

De conclusie moet dus luiden, dat, naarmate men meer van de aanvoering in lagere commando's in handen van verlofsofficieren wil leggen, men allereerst moet gezorgd hebben, dat:

a. de verlofsaanvoerder met groote zorg worde uitgekozen voornamelijk wat betreft, *karakter, gezond verstand en algemeene ontwikkeling*;

b. de „*militaire kennis*” van den verlofsaanvoerder op het peil wordt gebracht, dat *noodzakelijk* is, hetgeen mij zonder wettelijke verplichtingen ten aanzien van de voortgezette opleiding en geldelijke vergoedingen niet mogelijk lijkt;

c. de tijdsduur en de tijden van opkomst onder de wapenen zoodanig bepaald worden, dat de noodige ervaring in het *omgaan met en de zorg voor den troep* door de verlofsofficieren, die men in oorlogstijd met het aanvoeren van een compagnie, wil belasten, kan worden verkregen, voordat die rangen worden bereikt.

Zoolang aan deze eischen niet voldaan is, blijf ik het onverantwoordelijk vinden, indien men het korps beroepsofficieren met nog 1 man wil verminderen.

Naar mijn meening is men daarmede thans reeds te ver gegaan, men heeft daarvan gedurende de laatste herhalings-oefeningen de wrange vruchten geplukt.

Het moge waar zijn, dat hier en daar missehien minder

goede regelingen getroffen waren voor de onderbrenging van den troep e. d., toch meen ik dat wel duidelijk gebleken is, dat de aanvoering van den troep *niet meer voldoende* is. In een troep, die goed aangevoerd wordt, zijn toch ongeregelheden ondenkbaar.

De goede aanvoering in de lagere commando's die het tweede noodzakelijke element vormt voor de samenstelling van de „solidité morale" is dus naar ik meen nog *niet* in voldoende mate verzekerd.

Mijnheer de Voorzitter, als derde element noemde ik een goede *opleiding* van kader en troep. De tijd belet mij hierop dieper in te gaan. Alleen dit. Tot heden is deze nog grootendeels in handen van het beroepspersoneel en in beginsel dus in *goede* handen.

Het vormen van een *instructeur* eischt gemiddeld eenige jaren. Zij die de opleiding in vreedstijd dus geheel in handen zouden willen leggen van zeer jonge verlofs officieren die zoo juist na een korten opleidingstijd zijn aangesteld, houden geen rekening met de werkelijkheid en theoretiseeren naar ik meen op het geduldige papier en de geduldige breinen van menschen die nooit recruten hebben afgericht of dit vergeten zijn.

Laten we dus hopen, dat dergelijke voorstellen geen ingang vinden. Zij zouden de „solidité morale" van ons leger zeker ondermijnen.

Dit zou te meer verderfelijk zijn, omdat de eerste oefeningstijd zoo kort is dat zelfs *goede* instructeurs niet meer kunnen bereiken dan den soldaten het *broodnoodige* voor hun oorlogstaak bij te brengen.

Wat tenslotte de *bewapening* betreft, kan met vreugde geconstateerd worden, dat deze wat de infanterie aangaat, goed *begint* te worden. Doch overigens lijdt het wel geen twijfel dat ten aanzien van het voornaamste hulpwapen der infanterie, de artillerie, nog groote verbeteringen noodzakelijk zijn, om de andere niet te noemen.

Deze omstandigheid gevoegd bij de zeer elementaire eerste oefening van den troep, stellen aan de aanvoering, vooral ook in de lagere commando's nog hoogere eischen dan de normale.

Met des te meer klem kan ik dus de noodzakelijkheid be-
toogen, dat men niet voort mag gaan om de aanvoerderstaak
van de belangrijke lagere commando's volledig uit handen te
nemen van de beroepsofficieren.

Mijnheer de Voorzitter, ik zou willen eindigen met het
maken van een variatie op de zoeven door mij geciteerde
woorden van onzen C. V. en zeggen :

We zijn er nog niet, als de officier en de ambtenaar met
grootte zorg op papier hebben vastgelegd, dat de heeren X.
en Y. aangewezen zijn, om in oorlogstijd een compagnie,
bataljon e.d. te commandeeren. Het moeilijkste en gewich-
tigste deel van hun organiseerende taak is juist, de hard-
nekkige, onafgebroken en onvermoeide strijd tegen alles wat
de „solidité morale” van ons leger kan ondermijnen, in
casu dus *legen een verdere inkrimping van het korps be-
roepsofficieren*, alvorens dusdanige maatregelen zijn getrof-
fen, dat het mogelijk is, volkomen voor hun oorlogstaak
berekende verlofsaanvoorders in hun plaats te stellen.

Mijnheer de Voorzitter, ik dank U voor de mij geboden
gelegenheid, dit in het midden te hebben mogen brengen.

De Heer VAN REES, Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren!
Met het oog op het late uur zal ik, tencinde niet in herhalin-
gen te treden, niet meer bespreken punten, welke sprekers
voor mij reeds aan beschouwingen hebben onderworpen.

Mijnerzijds zou ik den geachten inleider generaal WITTEB,
de vraag willen voorleggen vanwaar toch komt die naar zijn
oordeel zoo ernstige bedreiging van de kern-beroepsofficieren
in ons leger, zooals de geachte inleider die meent te moeten
zien in de bekende Standaard-serie.

Het wil mij voorkomen, dat die artt. niet bedreigen en
het kan bekend zijn, dat men in de kringen dergenen, die
geacht mogen worden getrouw „de Standaard” te lezen
gansch andere denkbeelden huldigt, dan die welke in de
Standaard-serie ontwikkeld zijn. De met de Standaard geest-
verwante staatkundige organisatie heeft, als ik goed ben
ingelicht, in haar program niet den inhoud der Standaard-
serie.

Op twee punten wil ik nog kortelijk de aandacht vestigen.

Naar mijn overtuiging is het een gebrek te noemen in de inleiding van hedenavond, dat niet gesproken is over de ideëele en de financieele zijde van het besproken vraagstuk. En — het lijkt mij, dat zonder deze zijde in het oog te vatten een bespreking — ook der Standaard-serie — van weinig nut is te achten. Waar de schrijver der Standaard-artt. de kostenberekening van het in die artt. ontwikkelde stelsel wel opnam, mag men m.i. niet deze artt. aan beschouwingen onderwerpen en de financieele, daarin behandelde, zijde onbesproken laten.

Stellig zou zeer verhelderend hebben gewerkt, indien de geachte inleider daaraan hedenavond aandacht had geschonken, zo goed als aan de kosten der vooroefeningen. Omtrent deze laatsten heerscht veel misverstand en het verdient aanbeveling, dat spoedig hieromtrent openlijk bekend wordt gemaakt wat precies de waarheid is.

Ik meen, Mijnheer de Voorzitter, het hierbij te moeten laten.

De Heer Jhr. WITTERT. Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Ik vermeen, naar aanleiding van het door de geachte debaters in het midden gebrachte, mij te mogen beperken tot de beantwoording van diegenen, welke de door mij geuite denkbeelden bestreden.

In de eerste plaats richt ik mij tot de heeren, die den handschoen opvatten voor het behoud van het instituut der vóóroefeningen.

Ik heb dat instituut slechts voor zooverre in den kring mijner beschouwingen opgenomen, als noodig was om aan te toonen, dat het een nadeeligen invloed uitoefent op de vorming van het kader. Ik had daarbij voor oogen het instituut zooals wij het thans kennen, niet zooals de ontwerpers het zich voorstelden.

Een der door mij genoemde nadeelen is, dat op het oogeblik, dat de vervolgoefeningen aanvangen, de vóórgoefenden in het algemeen nog niet op hetzelfde peil staan als de

overige manschappen en dientengevolge de oefeneenheden, die voor de vorming van het kader noodig zijn, nog niet kunnen worden samengesteld. Indien de heer LINDEN mij zou kunnen waarborgen, dat door een hervorming van het instituut, de vóórgoefenden, op het tijdstip, dat ik de vervolgoefeningen wil doen aanvangen — d.i. dus ongeveer ééne maand vroeger dan thans geschiedt — geheel gelijkwaardig waren aan de overige manschappen, zoo zoude althans dit bezwaar grootendeels komen te vervallen. De overige door mij aangeduide nadeelen blijven dan echter nog bestaan.

Den heer KIÈS zoude ik willen doen opmerken, dat hier hedenavond niet de „voorzitter der Commissie-WITTERT” aan het woord was, doch alleen de generaal-majoor WITTERT, die als troepenecommandant zich op een zuiver militair standpunt stellende, er zich toe beperkte, na te gaan, welke nadeelen z.i. aan het voortbestaan van het instituut verbonden waren. Het is niet onwaarschijnlijk te achten, dat de „commissie WITTERT” bij haar beschouwingen een ruimer standpunt heeft ingenomen en daarbij ook gevoelsmotieven en motieven van moreelen aard heeft doen gelden.

Dat de heer KIÈS zelf zeer goede resultaten heeft bereikt, was mij niet onbekend, zeer zeker komt hem daarvoor een woord van hulde toe; in het algemeen echter zijn de resultaten niet goed te noemen en is een groot gedeelte der vóórgoefenden beslist ongeschikt. De nadeelen werden door mij opgesomd, deze worden in geen enkel opzicht te niet gedaan door het feit, dat de heeren DUYMAER VAN TWIST, DECKERS en KRIJGER vóórstanders van het instituut zijn en dit de aangegeven basis der militaire opleiding noemen.

De heer VAN REES verklaart, dat het meerendeel van hen, die de richting van de Standaard zijn toegedaan, tegen de in de brochure verkondigde denkbeelden gekant zijn; het was niet mijn bedoeling eenige politieke richting te bespreken of te bestrijden, mijn beschouwingen zijn slechts zakelijk militair. Dit is dan ook de reden, dat ik de financieele zijde van het vraagstuk onaangeroerd heb gelaten, zij het dan ook, dat ik persoonlijk van meening ben, dat de Schrijver der brochure, waar hij ons de financieele voor-

deelen voorgespiegeld heeft, niet van overdrijving is vrij te pleiten.

Aan financiële voordeelen mag trouwens de gevechtswaarde der krijgsmacht niet ten offer worden gebracht.

Wat de beschouwingen van den heer MERENS betreft, vermeen ik, dat ik hem niet behoef te volgen op het gebied, waar hij aangeeft op welke wijze de benoodigde geldmiddeelen waren te verkrijgen voor de aan verlofspersoneel te verleenen hoogere toelagen tot verbetering van de qualiteit dier officieren, houdende dit slechts indirect verband met mijn voordracht.

Wanneer hij echter betoogt, dat in het oorlogsleger geen of weinig beroepskader noodig is, en dat één beroepsofficier per bataljon de aanvoering niet zal redden, als de reserve-officieren minderwaardig zijn, wil ik daartegen aanvoeren, dat de aanvoering van een bataljon, wanneer deze b.v. berust in handen van een reserve-majoor, in hooge mate gebaat kan zijn door de aanwezigheid van een beroepsluitenant, die de functie van bataljonsadjutant vervult, dan wel door de aanwezigheid van een beroepskapitein, met wien de bataljonsecommandant overleg kan plegen, wanneer zich — ik denk daarbij niet uitsluitend aan handelingen tijdens het gevecht — lastige gevallen op gebied van legering en verpleging, bij afdoening van zaken van krijgstuuchtelijken aard, enz. voordoen.

Ook voor een reserve-kapitein, als commandant eener compagnie bijgestaan door vier reserveluitenants, lijkt mij de aanwezigheid van althans één beroepsonderofficier bij die compagnie niet te versmaden.

De heer VAN ERMEL SCHUERER, die voor wat betreft de officiers-encadreering van het oorlogsleger, aan mijn zijde staat, bepleit een ruimere toedeeling van beroepsofficieren aan de depots. Hij gaat daarbij echter uit van de gedachte, dat alle bataljonsecommandanten beroepsofficier zijn, ik nam daarentegen aan, dat zij grootendeels uit de rijen der verlofsofficieren zullen voortkomen.

Voor wat nu de vredesencadreering — ik richt mij thans weder tot den heer MERENS — betreft, acht ik een

aantal van 3 officieren en 9 onderofficieren — dit zijn maxima — bij de zomerploeg van 80 man eener schoolcompagnie niet te veel, te meer wijl enkelen hunner nog bij de kaderopleiding werkzaam zijn.

Het laat zich niet loochenen dat dit aantal, indien men het voldoende acht voor de zomerploeg, iets te sterk is voor de zooveel zwakkere winterploeg. Vandaar dan ook, dat ik tijdens de wintermaanden een belangrijk gedeelte van het beroepspersoneel wil werkzaam stellen bij de opleiding van het jonge verlofskader, bij de voortgezette opleiding van de beroeps-onderofficieren en tevens in dat tijdperk de detacheringen buiten het korps wil doen vallen. De wintercursussen der reserveofficieren eischen eveneens beroepsinstructeurs.

De heer v. SLOBBE kan zich niet vereenigen met mijn voorstel, om het jonge verlofskader, nadat het 3½ maand onder de wapenen is geweest, actief te doen deelnemen aan de opleiding der onder de wapenen komende manschappen der zomerploeg.

Wanneer hij uit mijn betoog de conclusie trekt, dat ik als het ware een jong milicien door een ouder milicien zou willen doen oefenen, zoo tikt hij feitelijk den spijker op den kop.

Het is inderdaad de grondgedachte van het stelsel, dat een man, die zelf een verrichting naar behooren kan uitvoeren, dit ook aan een ander kan leeren, zoo b.v. het opzadelen en optoomen van een paard, aanspannen van paarden, uit elkaar nemen en ineenzetten van een geweer, enz. Zoo helpt de eene jongen den ander met zijn reken-sommen en helpt een meisje haar jongere zusje. Doordat ik mijn jonge jaren bij de artillerie doorbracht en dus zelf nimmer bij de infanterie een groep opleidde, weet ik thaus niet door pakkende voorbeelden aan te geven, welke handelingen en verrichtingen door het jonge verlofskader zoude kunnen worden onderwezen, in het algemeen kan echter gezegd worden, dat de aanstaande sergeant, die als groepsecommandant de mannen zijner groep zal moeten aanvoeren en leiden, hun verrichtingen zal moeten kunnen

controleeren en zoo noodig verbeteren, ook in staat moet zijn, die verrichtingen te onderwijzen.

De geachte debater, geeft aan, dat de kapiteins de opleiding hunner manschappen als de hoofdzaak beschouwen en de jonge korporaaals als hinderlijke elementen bij die opleiding beschouwen. Dit is juist de grondfout, het gaat hier niet uitsluitend om „hun” soldaten, doch ook om „hun” aanstaande groepsecommandanten, ik wees hierop reeds in mijn voordracht.

De heer v. S. drukt voorts de vrees uit, dat, mocht het stelsel ook goede vruchten afwerpen bij de scholen voor verlofsofficieren, waar met uitstekend beroepspersoneel en intellectueel vrij hoog staande leerlingen wordt gewerkt, bij de korpsen zulke goede resultaten niet zullen worden verkregen. Hij hecht weinig waarde aan rapporten en proefnemingen; toch vormen deze m.i. den eenigen maatstaf. Aangezien ik zelf een vóórstander ben van het stelsel, deed ik mij bij mijn inspectiën steeds vergezellen door tegenstanders, hun bevindingen en niet de mijne, gaven den doorslag bij het uitbrengen van het oordeel. Ik zoude het dan ook een waar genoegen achten, indien de heer v. Slobbe mij bij een dergelijk onderzoek eens wilde begeleiden. Hij zou zich dan kunnen overtuigen, hoe door het deelnemen aan de opleiding, de aanstaande sergeant aan zelfvertrouwen wint. Vooral wanneer men hem in den aanvang zijn gang laat gaan, ziet men hem gaandeweg verder van zijn klasse gaan staan, hij begint fouten te zien en verbetert die, zet zijn stem uit, commandeert op het juiste oogenblik, zegt niet meer „rechtsonkeert”, doch „reksomkeert”, enz. enz.

Niet enkele malen, doch veelvuldig moet dit deelnemen aan de opleiding geschieden en wel juist in den aanvang, wanneer n.l. de reeruit nog niets kent.

De door mij gebezigde uitdrukking „legeren op de manschappenkamer” moet niet te letterlijk opgevat worden; het is zelfs beter, dat de jonge korporaal in een apart of afgesloten lokaal slaapt; de hoofdzaak is echter, dat hij belast wordt met het toezicht op de kamer en als escouade-commandant of kamer-commandant optreedt.

Spreker verwijt mij, dat ik eenigszins de hand licht met de opleiding der manschappen en dat ik het peil der zomerploeg wil verlagen naar dat der winterploeg. Hoewel ik dan ook inderdaad beter had gedaan hier niet vergelijkenderwijze te spreken, blijf ik toch van meening dat voor de zomerploeg het elementaire onderricht zou moeten worden ingekrompen ten bate van den langeren duur der vervolgoefeningen. Doet men dit niet, dan krijgt men wellicht iets betere soldaten, daarentegen slechtere aanvoerders.

Spreker acht voorts tijdens de herhalingsoefeningen een sterkte van twee sectiën per compagnie te gering, indien daarbij vier sectiecommandanten moeten worden geoefend en wel omdat deze volle eenheden moeten aanvoeren. Naar mijn meening echter kan aanvankelijk met twee volle vóórsectiën en twee vlaggesectiën gewerkt worden, daarna b.v. met sectiën waarbij alleen de mitrailleurgroepen aanwezig zijn, dan wel met groepen op halve sterkte met vergroote tussehenruimte tussehen de manschappen, enz. Het zijn en blijven uit den aard der zaak hulpmiddelen om, ter wille van de oefening van een *groot* aantal aanvoerders, uit een *klein* aantal geoefende manschappen, gedurende een *korten* tijd, het grootst mogelijke rendement te halen.

De VOORZITTER: Mijne heeren! Vergun mij een enkele slotopmerking!

Menigmaal heeft het bestuur de wenschelijkheid overwogen, om na een vergadering tot een conclusie te komen en deze als resultaat van de gehouden besprekingen mede te deelen. Het is evenwel gebleken, dat zulks als regel niet wel uitvoerbaar is; de behandelde onderwerpen leenen er zich niet immer toe, de meeningen loopen dikwijls te veel uiteen, enz.

Maar hedenavond is wel een enkele belangrijke gevolgtrekking te maken.

Hoe hoog ik ook onze verlofsofficieren schat, hoe bijzonder ook de hoogachting is, die ik hen toedraag — ik ben vroeger meermalen in de gelegenheid geweest, hun dit te toonen — hoe ik ook bewonder dat zij zich vrijwillig geheel voor hun taak geven en geen opoffering en tijd, moeite en geld hun te

groot is, om zich verder te bekwamen, zij zijn nog niet zoover, dat zij den steun van hun beroepscollega's kunnen ontberen.

In verband dan ook met het hier hedenavond besprokene, meen ik te mogen concludereen, dat *het voor ons leger een camp zou moeten worden geacht, indien het aantal beroeps-officieren nog verder zou dalen.*

Geen persoonlijke belangen spelen bij deze uitspraak een rol. Alleen de waarachtige legerbelangen.

Mijne Heeren! Ik zal besluiten met een woord van hartelijken dank aan den inleider van dezen avond en aan de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen.

Ik sluit de vergadering.

STELLINGEN.

1. Met het oog op de aanvoering van het oorlogsleger is een inkrimping van het beroepskader nauwelijks meer toelaatbaar, ook met het oog op de opleiding van dienstplichtige manschappen, onderofficieren en officieren is die inkrimping te verwerpen.

2. Van een zakelijk militair standpunt gezien is opheffing van het instituut der vóóroefeningen gewenscht.

3. Behoud van het reserve-kader-instituut behoeft niet tot hogere kosten te leiden.

4. Het doen deelnemen van reserve-aanvoerders aan de opleiding van recruten bevordert hun bruikbaarheid als aanvoerder, het aantal herhalingsoefeningen, dat noodig is voor hun voortgezette opleiding als aanvoerder, mag echter niet vervangen worden door een aaneensluitende periode, waarin zij met opleidingswerkzaamheden worden belast.
